

In Christus de dood overwonnen

Arthur Hale en Jan Koert Davids

Inhoud

Voorwoord

1. Is er hoop op leven in het Oude Testament? 2
    2. Henoeh en Elia 7
    3. De hoop op de opstanding 12
    4. De Eerstgeborene uit de doden 16
  5. De gevolgen van Christus' overwinning 22
  6. Opstanding bij Christus' wederkomst 27
    7. Het heil is dichtbij gekomen 32
    8. Van dood tot nieuw leven 36
    9. Eeuwig leven nu 40
- Aanhangsel Een overzicht van de Bijbelse hoop op leven 45

Alle Bijbelpassages zijn genomen uit de NBG'51 Vertaling,
tenzij anders aangegeven.
Het ouderwets taalgebruik is wat meer van deze tijd gemaakt.

het volgende themanummer:

Wie is Jezus Christus?

Verschijsning: april 2021

Voorwoord

Als Paulus triomfantelijk schrijft: “De dood is verzwolgen in de overwinning” (1 Kor 15:54), denkt hij aan drie belangrijke heilsfeiten: ten eerste de overwinning die Christus heeft behaald op de zonde, ten tweede dat de dood Christus niet kon vasthouden (wat hij in het volgende vers aangeeft met de triomfantelijke vraag: “dood waar is uw overwinning?”), ten derde dat de eeuwige dood ook geen macht heeft over allen die strijden tegen de zonde (zie het volgende vers: “De prikkel van de dood is de zonde en de kracht van de zonde is de wet. Maar God zij dank, die ons de overwinning geeft door onze Here Jezus Christus” – vergelijk dit met: “Wie overwint, hem zal ik geven met mij te zitten op mijn troon, gelijk ook Ik heb overwonnen en gezeten ben met mijn Vader op zijn troon” in Openbaring 3:21).

Het gevolg van Christus’ overwinning was dat God Hem bevrijdde uit het graf. Voor allen die sterven in het geloof is dit ook de enige wijze om eeuwig leven te ontvangen. Jezus was niet in de hemel nadat Hij stierf, en evenmin zijn de gelovigen dat als de stem van Jezus Christus hen uit de graven roept. De apostelen predikten geen eeuwige zaligheid in de hemel, maar de opstanding van Jezus Christus als de zekerheid dat allen in Hem tot leven gewekt zullen worden. De vervulling van Gods beloften is alleen mogelijk als er een opstanding uit de doden is; dat hebben gelovigen al van Abraham af ingezien. Een nieuwe twaalfde apostel werd gekozen om, zoals Petrus zei, “met ons getuige te worden van zijn opstanding” (Hand 1:22). En niet alleen van die van Jezus, maar van allen die in Hem geloven. Zij verkondigden “in Jezus de opstanding uit de doden” (Hand 4:2), want zij beschouwden Hem als de “eerste uit de opstanding van de doden” (Hand 26:23).

Daarom betekende ongeloof in de noodzaak van de opstanding voor Paulus dat er dan geen hoop is op eeuwig leven: “immers, indien er geen doden opgewekt worden, dan is ook Christus niet opgewekt; en indien Christus niet is opgewekt, dan is uw geloof zonder vrucht, dan bent u nog in uw zonden. Dan zijn ook zij, die in Christus ontslapen zijn, verloren” (1 Kor 15:16-18).

Dit brengt ons bij een ander belangrijk aspect, namelijk het verband tussen de opstanding van Christus en een leven zonder zonde. Paulus legt dit verband als hij schrijft over de doop als een beeld van de dood en opstanding van Christus en de vereenzelviging van de gelovige in zijn dood en opstanding in de doop: “Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood, opdat, gelijk Christus uit de doden opgewekt is door de majesteit van de Vader, zo ook wij in nieuwheid van leven zouden wandelen” (Rom 6:4). Dat nieuwe leven moet nu geleefd worden, om straks deel te krijgen aan de opstanding tot eeuwig leven.

Deze beide onlosmakelijk met elkaar verbonden opwekkingen tot nieuw leven zijn het onderwerp van dit themanummer.

1. Is er hoop op leven in het Oude Testament?

*Als een mens sterft,
zou hij herleven? (Job 14:14)*

De apostel Paulus schrijft dat Gods genade geopenbaard is in de verschijning van Christus Jezus, "die de dood van zijn kracht heeft beroofd en onvergankelijk leven aan het licht gebracht". Dit kan echter niet betekenen dat gelovigen in het vroegere Israël geen hoop op leven hadden. Want Paulus ziet in het moment waarop de sterfelijke onsterfelijkheid zal aandoen de vervulling van het Schriftwoord: "het Woord zal werkelijkheid worden, dat geschreven is: De dood is verzwolgen in de overwinning".

In dit hoofdstuk behandelen we de vraag welke heilsverwachting Israël had. En wat zou voor ons belangrijker kunnen zijn dan het antwoord op deze vraag? Hoe ouder wij worden, hoe meer wij het eens zullen zijn met de vele stemmen in de Bijbel, die ons vertellen dat het leven van een mens kort is. Haast voordat wij het weten breekt de avond van ons leven aan. Of iemand door ziekte of ongeluk vroegtijdig moet heengaan, of dat hem een lang leven is toebedeeld, vroeg of laat geldt voor iedereen Gods woord: "Keer terug, u mensenkind". Niemand wordt vrijgesteld van het vonnis, dat God eens in de hof over Adam en al zijn kinderen uitsprak: "Stof bent u, en tot stof zult u terugkeren" (Gen 3:19). Hierop zinspelen de woorden van Psalm 90: "U doet de sterveling terugkeren tot stof, en zegt: Keer terug u mensenkinderen ... U spoelt hen weg; zij zijn als een slaap in de morgen, als het gras dat opschiet; in de morgenstond bloeit het en het schiet op, 's avonds verwelkt het en het verdort". Dit wegspoelen naar de vergetelheid van de ene generatie na de andere, wordt hier des te treuriger voorgesteld door het scherpe contrast met de inleidende woorden over Gods eeuwige bestaan: "voordat de bergen geboren waren, en U aarde en wereld had voorgebracht, ja, van eeuwigheid tot eeuwigheid bent U God". Naast dit beeld van het groene gras, dat in het land Israël na de voorjaarsregen opkomt en in zeer korte tijd door de verzengende zon bruin en dor wordt, gebruikt de Bijbel andere vergelijkingen. Het leven van een mens is als een tent, vanavond opgeslagen en morgenochtend opgerold, als de reis weer wordt voortgezet. Het is als de lap stof die de wever, na er dagen aan gewerkt te hebben, in een korte haal afsnijdt van de draden.

Dat gelovigen ook in de tijd vóór de komst van Christus een vast geloof in Gods gave van eeuwig leven hadden, zal later in deze studie aangetoond worden. Voordat we dit nader gaan onderzoeken, is het verhelderend te zien wat zij op dit punt juist niet geloofden.

Hun leven was in meerdere opzichten niet zo gemakkelijk als dat van ons. Lange uren van zware arbeid waren in die tijd gewoon. In hun kleine, ruwe huizen ontbraken de apparaten en andere gemakken die ons leven zo gerieflijk maken. Ze konden geen arts bellen bij ziekte of een ongeluk, en er waren geen medicijnen om kwellende pijn te stillen. Maar ondanks alle ontberingen klampten ze zich vast aan dit leven, als iets dat voor hen uiterst kostbaar was, dat zij niet wilden prijsgeven. Verre van de dood te beschouwen als een verlossende vriend, was hij eerder een gevreesde vijand. In plaats van hem te verwelkomen als de bevrijder uit de ellende van dit leven, hadden zij een sterke afkeer van hem. Ondanks hun geloof zagen zij met een weerzin die zij niet onder stoelen of banken staken, op tegen de dag van hun sterven. De dood was voor hen niet de poort tot eeuwige zaligheid, maar de ingang tot het dodenrijk waar zij tot stof zouden uiteenvallen en nooit meer iets zouden meemaken van wat op aarde gebeurt.

Gelovigen verafschuwden hun dood

Er is, bijvoorbeeld, het getuigenis van Psalm 6 van David, die hij kennelijk schreef na hersteld te zijn van een zo ernstige ziekte dat hij dacht te zullen sterven. Want in de slotverzen zegt hij: "de HERE heeft mijn smeking gehoord, de HERE neemt mijn bedde aan" (vs. 10). Uit de eerdere verzen kunnen we afleiden wat hij zo ernstig in die smeking en bedde van de HERE had gevraagd: "Keer weer, HERE, red mijn ziel, verlos Mij omwille van uw goedertierenheid. Want in de dood is aan U geen herinnering; wie zou u loven in het dodenrijk?" (vzn 5,6). David probeert in zijn leven de HERE welgevallig te zijn, door Hem te eerbiedigen en te loven. Wat voor baat zou God er dan bij hebben als hij zou sterven? Want dan houdt zijn gemeenschap met zijn Schepper plotseling op. Een andere vrome koning in Israël heeft ook een psalm geschreven: de rechtvaardige Hizkia. Evenals David wordt hij ernstig ziek, maar in dit geval komt de profeet Jesaja naar hem toe met de boodschap: "Zo zegt de HERE: tref beschikkingen voor uw huis, want u zult sterven en niet herstellen" (Jes 38:1). David had gezegd dat hij zijn bed nat had gemaakt met zijn tranen, en ook Hizkia huilt als een kind bij de gedachte te moeten sterven. Komt misschien die psalm van David over diens genezing in zijn gedachten op? Hij doet in ieder geval wat David deed, en smeekt de HERE om herstel; waarop Jesaja terugkomt met een bericht dat Hizkia als muziek in de oren klinkt: de HERE zal zijn leven met vijftien jaar verlengen. Hizkia's danklied heeft als opschrift: "Geschrift van Hizkia, de koning van Juda, toen hij ziek geweest en van zijn ziekte hersteld was" (vs. 9). Daarin beschrijft hij zijn gedachten en gevoelens, toen hij vreesde ten dode te zijn opgeschreven: "In de bloei van mijn jaren moet ik heengaan door de poorten van het dodenrijk ... Ik zal de HERE niet zien, de HERE in het land van de levenden ... Want het dodenrijk looft u niet, de dood prijst U niet; wie in het graf zijn neergedaald, hopen niet op uw trouw" (vzn 10,11,18).

Er kan maar één verklaring zijn waarom zulke diepgelovige mensen als David en Hizkia, die tijdens hun leven met God wandelden, na hun sterven niet meer aan Hem zullen kunnen denken: ze zijn zich dan van niets meer bewust.

Geen leven in het dodenrijk

Tussen David en Hizkia is er een andere koning in Jeruzalem die over het dodenrijk heeft geschreven: Salomo. Maar bij hem is er geen angstige smeekbede tijdens of na een ziekte, maar de nuchtere constatering van een leraar in Israël, begiftigd met door God gegeven wijsheid, over de betekenis van de dood. Hoe vernederend het ook is, mensen en dieren hebben in één fundamenteel opzicht iets gemeenschappelijk: "Want het lot van de mensenkinderen is als het lot van de dieren, ja, eenzelfde lot treft hen: zoals dezen sterven, zo sterven genen, en allen hebben dezelfde adem, waarbij de mens niets voor heeft boven de dieren; want alles is ijdelheid, alles gaat naar één plaats, alles is geworden uit stof, en alles keert weer tot stof" (Pred 3:19,20). Gezien dit feit, dat mens en dier "dezelfde adem" hebben, kan Salomo's vraag slechts een ontkennend antwoord veronderstellen: "Wie bemerkt, dat de adem van de mensenkinderen opstijgt naar boven en dat de adem van de dieren neerdaalt naar beneden in de aarde?" (vs. 21). Als bewijs dat Salomo hier de betekenis van de dood en het dodenrijk voor ogen heeft, en niet wat in het verre hiernamaals zal gebeuren, is het nu voldoende zijn slotwoorden aan te halen, waaruit blijkt dat er in een ander opzicht een radicaal verschil is tussen mens en dier: "Want God zal elke daad doen komen in het gericht over al het verborgene, hetzij goed, hetzij kwaad" (Pred 12:14). Waartoe dient zo'n oordeel over een al lang vervlogen leven, als het niet Gods bedoeling is het goede te belonen en het kwade te bestraffen? Maar eerst moet een mens dan uit het dodenrijk te voorschijn komen, en vernemen welke bestemming hij heeft. Juist omdat de dood de ontbinding van de mens veroorzaakt, zodat hij helemaal tot stof terugkeert, spoort Salomo, net als de schrijver van Psalm 90, zijn lezers aan met wijsheid het tijdelijk leven ten volle te benutten: "Al wat uw hand vindt om naar uw vermogen te doen, doe dat, want er is geen werk of overleg of kennis of wijsheid in het dodenrijk waarheen u gaat" (Pred 9:10). Je kunt daar niets meer doen met betrekking tot je eeuwige toekomst.

Tegenover deze sombere beschouwing van de dood en het dodenrijk, kan terecht opgemerkt worden dat er in het Nieuwe Testament andere geluiden te beluisteren zijn. Als Paulus op zijn beurt rekening houdt met de reële mogelijkheid van een spoedig einde aan zijn leven, door het zwaard van een Romeinse beul, schrijft hij: "ik verlang heen te gaan en met Christus te zijn, want dit is verreweg het beste" (Flp 1:23). De verklaring van dit verschil moeten we echter niet zoeken in de ontkenning van de feiten over het menselijk bestaan waarover David, Hizkia en Salomo schrijven, maar ligt eerder – zoals later aangetoond zal worden –

in de nieuwe situatie die door Christus' opstanding tot eeuwig leven tot stand is gekomen, en de invloed hiervan op het gemoed van zijn volgelingen. Enige suggestie dat Jezus en zijn apostelen iets over de doodstoestand hebben gezegd dat in tegenspraak zou zijn met het Oude Testament, moet bij voorbaat verworpen worden; vooral omdat dit de onfeilbaarheid van de Schrift – en dus de betrouwbaarheid van God – ernstig zou ondermijnen. Als de profeten in Israël een verkeerde voorstelling zouden hebben gegeven van iets zo belangrijks als de betekenis van de dood en het dodenrijk, dan is een onvoorwaardelijk vertrouwen in hun functie als Gods gezaghebbende woordvoerders danig aangetast, en blijven de gevolgen daarvan niet uit. Hoe zouden we dan het volledig vertrouwen in de Schriften, dat geheel Jezus' leer kenmerkt, als voorbeeld kunnen navolgen? Een uitspraak als "de Schrift kan niet gebroken worden" (Joh 10:35), die kenmerkend is voor andere verwijzingen naar Mozes en de profeten, zou in dat geval voor Christus' volgelingen haar kracht verliezen. Gelukkig is er geen noodzaak voor herbezinning op dit punt, want in plaats van de profeten tegen te spreken, bevestigen Christus en zijn volgelingen juist wat zij over de onlosmakelijk aan het mens-zijn verbonden sterfelijkheid hebben gezegd, evenals over hun heilsverwachting. Want gelovigen in het Oude Testament hadden zeer zeker hoop op eeuwig leven na het sterven. Zij zagen de verwezenlijking hiervan echter niet bij de dood, maar in de verre toekomst. Zelfs die sombere psalm over de sterfelijke generaties die door Gods straffen worden weggespoeld, eindigt met de bede: "Verzadig ons in de morgenstond" (Ps 90:14). Juist in die verwachting van een einde aan de lange nacht van de dood, en het aanbreken van een nieuwe dag, ligt de zin van de raad van de psalmist, in voorbereiding daarop te leven op een manier die God welgevallig is: "Leer ons zó onze dagen tellen, dat wij een wijs hart krijgen" (vs. 12). Want, zoals Paulus opmerkt, het zijn juist zij die niet in een leven na de dood geloven, die aanraden: "Laten wij eten en drinken, want morgen sterven wij" (1 Kor 15:32).

Er zijn aanwijzingen dat de verwachte 'morgenstond' pas na zeer lange tijd zal aanbreken. Voordat Hij Abraham inlichtte over de toekomst van zijn nageslacht, bracht God een slaap en een "angstwekkende, dikke duisternis" (Gen 15:12) over hem; en zo hebben vrome Israëlieten blijkbaar hun doodsslaap gewoonlijk beschouwd. Toen Daniël het einde van een zeer lang leven naderde, werd hij gerustgesteld met de mededeling van Gods engel: "Ga het einde tegen, en u zult rusten en opstaan tot uw bestemming aan het einde van de dagen" (Dan 12:13). Bovendien waren er bijzonderheden over de opstanding op de verwachte morgenstond, die Israël niet werden geopenbaard. Paulus leidt een bepaalde mededeling over wat op de grote opstandingsdag zal gebeuren, in met de woorden: "Zie, ik deel u een geheimenis mee" (1 Kor 15:51). Met het woord 'geheimenis'

bedoelt hij niet iets geheimzinnigs of mysterieus, maar wat God in Zijn wijsheid eerder niet had onthuld. Wat Paulus heeft te vertellen, bevat een nieuwe openbaring daarover. De Nieuwtestamentische schrijvers erkennen dat de gelovigen in Israël inderdaad een heel lange tijd hebben moeten wachten – en sinds zij hun brieven schreven zijn er nog eens bijna tweeduizend jaar voorbijgegaan! Abraham ontving de belofte van eeuwig leven op aarde, die tot op de dag van vandaag niet in vervulling is gegaan. Zoals Stefanus hierover opmerkt: “Hij gaf hem geen erfdeel daarin, zelfs niet één voet” (Hand 7:5). Ook de schrijver van de brief aan de Hebreeëen vestigt hier de aandacht op, als hij zijn lezers met tal van voorbeelden van geloofsgetuigen uit Israëls heilsgeschiedenis aanspoort tot vertrouwen op de Here. Het land dat Abraham als erfenis zou ontvangen, bleef tot zijn sterfdag slechts een land van belofte, waar hij als bijwoner een nomadisch leven leidde (Heb 11:9,10). Aan vele gelovigen zijn beloften van eeuwig leven gedaan, en zij hebben met vol vertrouwen naar de vervulling hiervan uitgezien. Toch blijft de verwezenlijking van Gods genadige voornemen nog altijd uit: “In dat geloof zijn deze allen gestorven, zonder de beloften verkregen te hebben; slechts uit de verte hebben zij die gezien en begroet” (Heb 11:13). En na zijn eervolle vermelding van velen, bij naam genoemd of door beschrijvingen aangeduid, stelt de schrijver opnieuw vast dat zij allen nog steeds in het dodenrijk verblijven: “Ook deze allen, hoewel door het geloof een getuigenis aan hen gegeven is, hebben het beloofde niet verkregen, daar God iets beters met ons voor had, zodat zij niet zonder ons tot de volmaaktheid konden komen” (Heb 11:39,40). Verre van druppelsgewijs de beloofde zaligheid van het Rijk van de Messias in te gaan, zullen ze allen samen, in een ondeelbaar ogenblik, Gods gave van eeuwig leven genieten; en daarom moeten ze wachten op gelovigen uit latere generaties, die aan hun gelederen toegevoegd zullen worden. Zoals Paulus opmerkt over allen die in Christus levend gemaakt zullen worden: “ieder in zijn eigen rangorde, Christus als eersteling, vervolgens die van Christus zijn bij zijn komst” (1 Kor 15:23). De eeuwen door hebben gelovigen moeten wachten op de vervulling van Christus’ belofte: “Zie, Ik kom spoedig en mijn loon is bij Mij” (Op 22:12).

2. Henoeh en Elia

*... niemand is opgevaren naar de hemel,
dan die uit de hemel neergedaald is, de Mensenzoon. (Johannes 3:13)*

Met deze woorden tot Nicodemus verwijst de Here Jezus naar Daniels profetie over de Mensenzoon, die van de aarde naar Gods troon zou worden geleid om macht over alle volken te ontvangen. Hiermee wordt echter ook de populaire opvatting, dat gelovigen bij de dood naar de hemel gaan, ontkend. Desondanks worden Henoeh en Elia vaak aangevoerd om het tegendeel te bewijzen. Maar is het niet merkwaardig, ondanks het zonneklare getuigenis dat geen enkele gelovige de beloofde zaligheid is ingegaan, toch te menen dat twee van de in de Hebreeënbrief vermelde geloofsgetuigen aan het eind van hun leven direct naar de hemel zijn gegaan? En bovendien hen niet slechts als uitzondering op de regel te zien, dat alle geloofsgetuigen voor het hun beloofde heil op anderen moeten wachten, maar als het bewijs dat alle gelovigen bij de dood naar de hemel gaan!

De wegneming van Henoeh

Het verslag in Genesis, waarop de brief aan de Hebreeën zinspeelt, is uiterst summier: "En Henoeh wandelde met God, en hij was niet meer, want God had hem opgenomen" (Gen 5:24); waarop de schrijver zijn commentaar geeft: "Door het geloof is Henoeh wegggenomen zodat hij de dood niet zag, en hij werd niet meer gevonden, want God had hem wegggenomen" (Heb 11:5). Op de zeer vele plaatsen in het OT waar het in Genesis met 'opgenomen' vertaalde woord voorkomt, is de betekenis eenvoudig 'nemen'. De opwaartse richting waarheen Henoeh zou zijn genomen, is de zienswijze van de vertalers. De Hebreeënbrief vertelt, tweemaal, dat Henoeh wegggenomen werd. 'Wegggenomen' is een woord dat op een paar andere plaatsen in het Nieuwe Testament voorkomt, waar de juistheid van deze vertaling wordt bevestigd. De aartsvaders 'werden overgebracht naar Sichem' voor hun begrafenis (Hand 7:16). Uitgaande van deze grondbetekenis geeft het woord weliswaar op enkele plaatsen een verandering in figuurlijke zin aan, maar het verslag in Genesis sluit zo'n niet letterlijke betekenis uit. Henoeh werd van de ene plaats naar een andere gebracht, zonder dat we weten waarheen of wat er verder met hem is gebeurd, behalve dat hij vroeg of laat gestorven is. Het woord 'weggenomen' betekent meer dan dat iemand plotseling is verdwenen. Iemand kan uit huis gaan en niet terugkomen, bijvoorbeeld als gevolg van een dodelijk ongeluk of moord, of omdat hij zijn geluk ergens anders is gaan zoeken. 'Wegggenomen' houdt óf in dat iemand de wegvoering van Henoeh heeft gezien, óf dat hij veilig opgesloten is en toch is verdwenen. Zou dit laatste het geval zijn, dan zou zijn wegneming aanleiding hebben gegeven tot dezelfde reac-

tie als de geheimzinnige verdwijning van Petrus uit de gevangenis, dank zij Gods bevrijdende engel: "En toen het dag geworden was, kwam er geen kleine opschudding onder de soldaten, wat er toch met Petrus gebeurd was" (Hand 12:18).

Maar als dit zo was, waarom zou Henoeh dan gevangen zitten? Kan het zijn dat dit dezelfde reden had als bij vele andere profeten: omdat de luisteraars zijn boodschap aanstootgevend vonden? De brief van Judas windt hier geen doekjes om: "Ook over hen heeft Henoeh, de zevende van Adam af, geprofeteerd, zeggende: Zie, de Here is gekomen met zijn heilige tienduizenden, om over allen de vierschaar te spannen en alle goddelozen te straffen voor al hun goddeloze werken, die zij goddeloos bedreven hebben, en voor al de harde taal, die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben" (Judas 14,15). In het licht van de reactie van velen in Israël op de beschuldigingen van profeten die op deze wijze hebben gesproken, namelijk hen in de gevangenis te zetten en hen te vermoorden, is het dan onwaarschijnlijk dat ook de tijdgenoten van Henoeh – die hij tot vier maal toe als goddelozen kwalificeerde! – hetzelfde zouden willen doen?

De wegvoering van Elia

Het tweede voorbeeld dat aangevoerd wordt van een geloofsgetuige die direct in de hemel werd opgenomen, is Elia. Hoewel hij niet bij de naam wordt genoemd, beantwoordt hij aan de beschrijving van iemand die een vrouw haar overleden zoon levend heeft teruggegeven (Heb 11:35). Er staat van zijn heengaan geschreven: "En, terwijl zij voortgingen, al wandelende en sprekende, zie, een vurige wagen en vurige paarden! ... Zo voer Elia in een storm naar de hemel" (2 Kon 2:11). Een wezenlijk verband tussen dit zichtbare vertrek van een man die niet gestorven is, en de verhuizing naar Gods troon in de hemel van een onzichtbare ziel van een gestorvene, die geen lichaam meer nodig heeft, ligt niet zomaar voor de hand. In ieder geval heeft ook Elia, volgens de Hebreeënbrief, de volmaaktheid nog niet bereikt. Waarheen is hij dan weggenomen? En hoe kan gezegd worden dat hij naar Gods troon is weggenomen zonder de waarheid van Jezus' woorden te ontkennen: "En niemand is opgevaren naar de hemel, dan die uit de hemel nedergedaald is, de Mensenzoon" (Joh 3:13)? Enige suggestie van tegenspraak verdwijnt wanneer we rekening houden met de secundaire betekenis van het woord 'hemel'. De primaire betekenis komt in de beginwoorden van de Bijbel voor: "In het begin schiep God de hemel en de aarde". Op de tweede scheppingsdag ontstaat er een uitspansel: "En God noemde het uitspansel hemel." Hemel kan dus ook uitspansel of lucht betekenen. Als Jezus zegt dat "de vogels van de hemel nesten hebben" (Luc 9:58) hoeven we niet te denken aan vogels die rond Gods troon in de hemel vliegen. Dat de profeten Elia's heengaan niet als een opname naar Gods woonplaats zagen, blijkt uit de opsporingsexpeditie die zij op touw zetten, voor het geval dat "de Geest van de HERE hem heeft opgenomen en

op een van de bergen of in een van de dalen heeft neergeworpen" (2 Kon 2:16). De wegvoering betekende dat zijn werk als profeet was gedaan, en dat Elisa, die het zag gebeuren, zijn opvolger was. Elia is, net als alle andere mensen, later gestorven. Misschien heeft God hem, net als eerder Mozes, begraven zodat niemand zijn graf zou weten te vinden.

Wat is de dood?

Gods schepping van Adam is op aanschouwelijke wijze voorgesteld met de woorden: "toen formeerde de HERE God de mens van stof uit de aardbodem en blies de levensadem in zijn neus; zo werd de mens tot een levend wezen" (Gen 2:7). Zoals Salomo zei, hebben mens en dier deze levensadem gemeenschappelijk. Dit blijkt al uit hetzelfde boek Genesis, in de beschrijving van de gevolgen van de zondvloed: "En al wat leeft, dat zich op de aarde roert, het gevogelte, het vee en het wild gedierte, dat op de aarde wemelt, naast alle mensen, kwamen om. Alles, in welks neus de adem van de levensgeest was, alles wat op het droge was, stierf" (Gen 7:21,22). Dit woord, 'de levensadem' (*nesjama*), komt na deze twee gevallen verder in het Oude Testament betrekkelijk weinig voor. In plaats daarvan wordt het veelgebezigde woord *ruach* (geest) gebruikt. Dat beide in één opzicht synoniemen zijn, blijkt bijvoorbeeld uit de woorden van Jesaja over de Schepper van hemel en aarde: "die aan de mensen die daarop wonen, de adem (*nesjama*) gaf en de geest (*ruach*) aan hen die daarop wandelen" (Jes 42:5). Op vele plaatsen wordt het sterven van de mens beschreven als het uitblazen van 'de geest' *nesjama*, maar gewoonlijk *ruach*); dat wil zeggen: hij houdt op met ademen. De woorden "zij lieten niets overblijven wat adem had" (Joz 11:14), betekent eenvoudig dat allen werden gedood. Dit opgeven van de *ruach* is ook van dieren gezegd. In het licht van de samenhang lijkt het mogelijk dat de psalmist aan de noodlottige gevolgen van de zondvloed voor de dieren denkt, als hij zegt: "neemt u hun adem (*ruach*) weg, zij sterven en keren terug tot hun stof" (Ps 104:29). Omgekeerd aan Adam, die tot leven kwam nadat God de levensadem in hem blies, zegt de psalmist van een stervende: "gaat zijn adem (*ruach*) uit, dan keert hij terug tot zijn aarde, op die dag vergaan zijn plannen" (Ps 146:4). Met dit alles wordt eenvoudig gezegd, dat bij de dood het aardse bestaan van een mens is afgelopen, zonder dat er enige suggestie is van iets dat de dood overleeft. Als Salomo dan zegt: "het stof terugkeert tot de aarde, zoals het geweest is, en de geest (*ruach*) terugkeert tot God, die hem geschonken heeft" (Pred 12:7), heeft 'geest' geen persoonlijke of individuele betekenis, maar geeft het het levensprincipe aan. Want dit terugkeren van 'de geest' tot God geldt zowel voor mens als dier (Pred 3:20). Dit is echter op enkele plaatsen blijkbaar niet het geval. David bidt: "In uw handen beveel ik mijn geest; U verlost mij, HERE, getrouwe God" (Ps 31:6). Wat de omstandigheden ook mogen zijn waarin David zo gebeden heeft,

Jezus spreekt deze woorden uit op het laatste moment van zijn aardse leven: "Vader, in uw handen beveel Ik mijn geest" (Luc 23:46). Jezus vertrouwt zijn leven toe aan de veilige handen van zijn Vader, in de overtuiging dat Hij Hem zal verlossen, door Hem op de derde dag zijn leven terug te geven. Intussen geldt ook voor Hem wat Salomo had gezegd over de toestand van geen bewustzijn in het dodenrijk: "De levenden weten tenminste, dat zij sterven moeten, maar de doden weten niets" (Pred 9:5). Vele pogingen zijn ondernomen deze woorden te verzachten. Beweren dat dit de dood slechts beschrijft zoals mensen die zien, en niet zoals hij werkelijk is, verzwakt echter op onverantwoorde wijze het argument dat de toestand van leven staat tegenover die waarbij alles ophoudt: de onbewustheid, de totale beëindiging van alles dat het leven kenmerkt. De reden dat de mensen "nooit deel hebben aan iets, dat onder de zon gebeurt" (vs. 6) houdt niet slechts in dat ze dood schijnen, maar dat ze dood zijn. De reden dat "een levende hond beter is dan een dode leeuw" (vs. 4), is dat de dood volledig berooft van alles wat leven is. Wij levenden kunnen met recht weerstand bieden aan iedere poging iets te ontroven aan de 'eenvoudige Bijbelse waarheid' "de doden weten niets", door de een of andere gekunstelde uitleg daarvan.

Het levensboek

Hierin ligt ook de betekenis van het Bijbelse beeld van een levensboek. Als de personen van wie de namen in dit boek opgeschreven zijn steeds in leven waren, was er geen noodzaak voor zo'n denkbeeldig register. Het "gedenkboek, ten goede van hen die de HERE vrezten en zijn naam in ere houden" vervult uiteraard zijn functie "op de dag die Ik bereiden zal" (Mal 3:16,17). Want dan zal dat boek geopend worden, en allen "die geschreven zijn in het levensboek van het Lam" (Op 13:8) zullen zich verheugen Gods gave van eeuwig leven te mogen ontvangen (Op 20:12; 21:27). Zoals Jezus eens aangaf mogen zijn discipelen zich vooral verheugen omdat hun namen in de hemel opgetekend staan (Luc 10:20). Paulus kan geen betere aanbeveling geven dan te spreken van medewerkers "wier namen staan in het levensboek" (Flp 4:3). Maar helaas kan de naam, die bij iemands doop in Gods gedenkboek wordt opgeschreven, weer uitgewist worden. Vandaar dat Jezus' genadige belofte aan allen die overwinnen, "Ik zal zijn naam geenszins uitwissen uit het levensboek", de geruststellende zekerheid geeft van Gods gave van eeuwig leven bij Christus' komst als de levendmakende geest (Op 3:5). Dit boek dient, volgens de voorstelling, als een archiefregister van de namen van allen die in de eindtijd weer zullen leven; en op de keper beschouwd is dit een bewijs dat de personen niet al in leven zijn, anders was er geen noodzaak voor een gedenkboek. Het beeld komt volledig overeen met de verwachting dat, na de lange nacht van de doodsslaap, de ochtend van de dag van Gods Koninkrijk zal gloren, en een terugkeer tot het leven met zich zal brengen.

De ziel

Naast 'adem' en 'geest' is er het woord 'ziel' (*nefesj*). De grondbetekenis hiervan is een levend wezen, en is goed te zien in de eerste hoofdstukken van Genesis. Voordat Hij de mens schiep, zei God: "Dat de wateren wemelen van levende wezens (*nefesj*) ... Dat de aarde voortbrengende levende wezens (*nefesj*)" (Gen 1:20,24). Als gevolg van zijn formering uit stof en het inblazen van de levensadem "werd de mens een levend wezen [dus niet: kreeg een 'ziel']" (Gen 2:7).

Voortvloeiende uit deze grondbetekenis kan 'ziel' (*nefesj*) ook verder het levensprincipe aanduiden. In de offercultus in Israël nam bloed een centrale plaats in, als symbool van het leven dat door zonde verloren gaat: "De ziel (*nefesj*) van het vlees is in het bloed en Ik heb het u op het altaar gegeven om verzoening te doen" (Lev 17:11); "zonder bloedstorting vindt er geen vergeving plaats" (Heb 9:22). Door bloedverlies sterft een mens of dier, zodat bloedvergieten een synoniem is van moord (Gen 9:6). Ziel kan ook de mens als persoon aanduiden: "Alle zielen van mijn huis" (Gen 36:6); "de ziel die zondigt, die zal sterven" (Ezech 18:4,20). Zozeer kan 'ziel' een mens aanduiden, dat op een paar plaatsen zelfs een lijk een ziel wordt genoemd: "Aan een dode (*nefesj*) zal een priester zich niet verontreinigen" (Lev 21:1,11). Een aanverwante betekenis van ziel is het 'ik' van de mens (of God!) zelf: "hij had hem lief als zijn ziel" (1 Sam 18:3); "De HERE heeft gezworen bij zichzelf [zijn ziel]", "bij zijn ziel" (Amos 6:8; Jer 51:14). Verder kan de ziel de zetel zijn van het gemoed: met de woorden "Wat buigt u u neer, o mijn ziel?" probeert de psalmist zichzelf moed in te spreken (Ps 42:6). De ziel is ook de bron van begeerte: "de dorstige ... hongerige ziel" (Ps 107:9). In geen van de honderden plaatsen, waar het woord dat gewoonlijk met 'ziel' wordt vertaald (*nefesj*) voorkomt, is zij onsterfelijk. Soms wordt het zelf een synoniem van 'de levensadem': de dood is "het uitblazen van de adem (*nefesj!*)" (Job 11:20).

Door de invloed van Socrates, Plato en andere Griekse wijsgeren werd in de mens een dualisme gezien: het lichaam was het tijdelijke omhulsel van een onsterfelijke ziel. De dood was een bevrijding uit de belemmering van een lichaam, te vergelijken met het openzetten van een kooi of gevangenis. Vandaar de moeite die leden van de gemeente in Korinte hadden met de leer van de opstanding van het lichaam. Wat heeft een ziel nu aan een lichaam? Dit zal dus ook de beweegreden zijn de opstanding te beschouwen als een geestelijk gebeuren, dat in de doop werd voltrokken; een zienswijze waardoor het geloof van sommige leden van de vroege gemeente schipbreuk heeft geleden (2 Tim 2:18; 1 Tim 1:19). Deze opvatting van een onsterfelijke ziel, afkomstig uit de Griekse filosofie, werd opgenomen in het christendom, in combinatie met geloof in het heengaan bij de dood naar de hemel of de hel. In deze tijd echter erkennen velen dat dit geloof zijn oorsprong niet heeft in de Schrift, maar in het Griekse gedachtegoed.

3. De hoop op de opstanding

Herleven zullen uw doden – ook mijn lijk – opstaan zullen zij.

Ontwaak en jubel, u, die woont in het stof!

Want uw dauw is een dauw van licht en de aarde zal aan de schimmen

[lees: overledenen] het leven hergeven. (Jesaja 26:19)

Onder de invloed van Gods Geest ziet de profeet Ezechiël op een dag een zeer merkwaardig tafereel. Hij bevindt zich in een dal, en wat hij ziet als hij daar rondloopt zijn massa's kale mensenbeenderen, die overal op de grond liggen. Lang geleden zijn hier waarschijnlijk roofvogels en -dieren volop aan hun kostje gekomen. Nu zijn er alleen maar beenderen en nog eens beenderen. Omdat Ezechiël daar niet als passieve toeschouwer maar als profeet gebracht is, moet hij in de naam van de HERE verkondigen wat met deze beenderen gaat gebeuren. Hij ziet al dadelijk de gevolgen van zijn woorden. Waar alles stil lag komt nu beweging. Overal verplaatsen zich de beenderen, om zich bij elkaar te voegen. Schedel, ribben, wervels, bekken, been- en armbotten vinden hun juiste plaats en vormen complete skeletten. In elk geraamte worden vervolgens de vitale organen, het zenuwstelsel, spieren en huid gevormd. Waar de profeet eerst niets anders dan beenderen zag, ligt nu een grote massa lijken verspreid op de grond. Nu moet hij opnieuw Gods machtige woord uitspreken, en zich tot de winden keren om de levensadem (wind, geest en levensgeest zijn hetzelfde woord *ruach*) in de longen van deze lijken te blazen. Weer blijven de gevolgen niet uit: "de geest (*ruach*) kwam in hen en zij herleefden en gingen op hun voeten staan, een geweldig groot leger" (Ezech 37:10).

Dit visioen maakt deel uit van een reeks profetieën over het herstel van het volk Israël in de eindtijd. "Zo zegt de Here HERE: zie, Ik open uw graven en zal u uit uw graven doen opkomen, o mijn volk, en u brengen naar het land van Israël" (Ezech 37:12). De beenderen zijn de verstrooide leden van het nageslacht van Abraham, eens een natie in eigen land maar na haar ondergang verspreid over de gehele aarde; individuen zonder eigen samenleving en koning. Het visioen biedt op aanschouwelijke wijze hetzelfde vooruitzicht als in het vorige hoofdstuk: "Ik zal u weghalen uit de volken en u bijeenvergaderen uit alle landen, en Ik zal u brengen naar uw eigen land" (Ezech 36:24). Tegelijkertijd heeft dit visioen essentiële kenmerken van de hoop in Israël op eeuwig leven. Evenals die verstrooide beenderen van Israël liggen die van Gods kinderen in hun graven. Menselijk gezien had ook van hen gezegd kunnen worden: "Onze beenderen zijn verdord en onze hoop is vervlogen" (37:11). Er komt echter een tijd wanneer, door de krachtige Geest van God, de overledenen opnieuw zullen leven. Door het machtige woord van Israëls allergrootste Profeet, Zijn Zoon Jezus Christus, zal God Zijn kinderen uit hun gra-

ven te voorschijn laten komen, en ze allen samen brengen in Zijn Koninkrijk. Er zijn mensen die nooit meer het levenslicht zullen zien, die als gevolg van een leven van onwetendheid "inslapen tot een eeuwige slaap en niet ontwaken" (Jer 51:57). De profeet Jesaja heeft zulke mensen voor ogen als hij schrijft: "Doden herleven niet, schimmen staan niet op; daarom hebt U hen bezocht en verdelgd en alle herinnering aan hen uitgeroeid" (Jes 26:14). Daartegenover zijn er anderen, waarvan hij zegt: "Herleven zullen uw doden – ook mijn lijk – opstaan zullen zij. Ontwaak en jubel, u, die woont in het stof! Want uw dauw is een dauw van licht; en de aarde zal aan de schimmen [lees: overledenen] het leven hergeven" (Jes 26:19). Even ontelbaar als de glinsterende dauwdruppels in de weide op een vroege zomerochtend, zullen Gods verheerlijkte kinderen zijn wanneer de dag van Zijn Koninkrijk aanbreekt.

Ook David stelt, in een profetische psalm die dikwijls in het Nieuwe Testament (NT) aangehaald wordt, hetzelfde toneel voor. Nadat zijn grote Zoon, de Messias, enige tijd gezeten heeft aan Gods rechterhand in de hemel, neemt Hij plaats op de Hem geschonken troon op aarde in Jeruzalem, vanwaar uit Hij "te midden van zijn vijanden" regeert, vergezeld van zijn heiligen: "U toegewijd is uw volk als de dag aanbreekt van uw heerban" (Ps 110:3, Willibrord Vertaling – bedoeld wordt hier dat Gods volk klaar zal staan als de dag van de strijd aanbreekt). Zo worden enkele eeuwen eerder in deze profetie over het optreden van de Wereldkoning in de eindtijd, het beeld van Jesaja van de glinsterende dauwdruppels en dat van Ezechiël van "een geweldig groot leger" gecombineerd.

De opstanding van de Messias

Onder invloed van de Geest sprak de apostel Petrus op de Pinksterdag zijn volksgenoten toe, en legde daarbij een psalm van David uit. Daarin drukt de spreker zijn vertrouwen uit, dat hij na enkele dagen weer zal leven: "omdat U mijn ziel niet aan het dodenrijk zult overlaten, noch uw heilige ontbinding doen zien" (Hand 2:27; Ps 16:10). Hij gaat dat dodenrijk in, waar "geen werk of overleg of kennis of wijsheid is" (Pred 9:10), maar blijft er geen vier dagen (na de derde dag begint het ontbindingsproces). "U hebt Mij wegen ten leven doen kennen; U zult Mij vervullen met verheuging voor uw aangezicht" (Hand 2:28). Waarop Petrus, na te hebben verklaard dat David hier niet over zichzelf schrijft, zegt: "Daar hij nu een profeet was en wist, dat God hem onder ede gezworen had een uit de vrucht van zijn lendenen op zijn troon te doen zitten, heeft hij in de toekomst gezien en gesproken van de opstanding van de Christus, dat Hij niet aan het dodenrijk is overgelaten, noch zijn vlees ontbinding heeft gezien" (Hand 2:30,31). Als David dus zo duidelijk in de geest het herleven van de Messias door opwekking uit het graf zag, ligt het dan niet voor de hand dat hij ook in de opstanding van al Gods kinderen uit de doden geloofde, al zou dit veel later gebeuren en hun

lichamen wel ontbinding zien? Is het dan niet met betrekking daarop dat hij in de volgende psalm schreef: "Maar ik zal in gerechtigheid uw aangezicht aanschouwen, en bij het ontwaken mij verzadigen met uw beeld" (Ps 17:15)? Gods engel liet Daniël weten dat dit 'ontwaken' pas na het verstrijken van vele eeuwen zou plaatsvinden. Na te hebben gesproken over een reeks machtige wereldrijken, vertelde hij Daniël wat er in de eindtijd zal gebeuren: een aanval op Gods volk in het land van hun vaders, een tijd van grote benauwdheid voor Israël, en de opstanding ten oordeel: "Velen van hen die slapen in het stof van de aarde, zullen ontwaken, dezen tot eeuwig leven en genen tot versmading, tot eeuwig afgrijzen" (Dan 12:2). Met dit in het vooruitzicht moest Daniël in vol vertrouwen de nacht van de doodsslaap ingaan: "Maar u, ga het einde tegen, en u zult rusten en opstaan tot uw bestemming aan het einde van de dagen" (Dan 12:13).

De tweede pijler van de hoop op de opstanding

De schrijver van het boek Job introduceert Job als een man "vroom en oprecht, godvrezend en wijkende van het kwaad" (Job 1:1), die ergens ten oosten van het land Israël woont. Hij is dus geen Jood, en als hij kennis heeft van de geschriften van Mozes en de profeten, dan zou dit in zijn lange argumenten over Gods wegen te merken zijn. Hij vertrouwt stellig op Gods rechtvaardigheid, en verwacht die te zien binnen de grenzen van dit leven. Vandaar dat de zware straf, zoals hij zijn plotseling lijden ervaart, voor hem totaal onbegrijpelijk is, en hem hevig schokt. Gezien zijn onschuldig leven reageert hij hierop met grote verbijstering, en zijn geloof in Gods rechtvaardigheid wordt zeer aan het wankelen gebracht. Aanvankelijk heeft Job blijkbaar geen geloof in leven na de dood. God heeft hem met een pijnlijke ziekte getroffen, zodat hij verwacht binnenkort heen te gaan, "zonder terug te keren, naar het land van donkerheid en diepe duisternis" (10:21). In tegenstelling tot een gekapte boom – die weer kan uitlopen – is er voor een gestorven mens geen hoop: "Maar wanneer een man sterft, dan ligt hij krachteloos neer; zo legt een mens zich neer en staat niet weer op; totdat de hemelen niet meer zijn, ontwaken zijn niet en worden niet wakker uit hun slaap" (14:10-12).

Job komt tot inzicht

De gedachte dat er wèl een ontwaken zou kunnen zijn, die bij deze overpeinzing bij hem opkomt, biedt op zijn probleem een prachtig antwoord: "Als de mens sterft, zou hij herleven? Dan zou ik hoop hebben alle dagen van mijn zware dienst, totdat mijn aflossing zou komen" (vs. 14). Want als de HERE, die nu om onverklaarbare redenen toornig is op Zijn dienaar, in een nieuw leven weer gunstig gestemd zou zijn, dan zou er geen vuiltje aan de lucht meer zijn. "U zou roepen en ik zou U antwoorden, naar het maaksel van uw handen zou U verlangen" (vs. 15). Aantrekkelijk als dit vooruitzicht is, verwerpt Job het als niet realistisch, als een mooie droom. Maar enige tijd later verdwijnt al zijn scepticisme, en

vindt hij zijn geloof dat hij na zijn dood weer op aarde zal leven: “Maar ik weet: mijn Losser leeft en ten laatste zal Hij op het stof optreden. Nadat mijn huid zo geschonden is, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen” (19:25). De vertalingen van dit vers zijn verschillend, maar duidelijk is dat Job, die verwacht binnenkort te sterven, weer op aarde zal leven.

Zoeken wij de verklaring voor Jobs nieuwe inzicht, dan is er geen suggestie van een bovennatuurlijke, profetische ingeving. In de droevigste van al zijn droevige redes ziet hij dat allen die hem eens omringden hem in de steek hebben gelaten: broers, kennissen, familieleden, huisgenoten, slaven en slavinnen, vrouw en stamgenoten: “allen die vertrouwelijk met mij omgingen, schuwen mij” (19:13-19). Totaal verlaten door mensen blijft voor hem alleen God over; en vanuit de herinnering aan de relatie die hij jarenlang als vroom, godvrezend mens met zijn Schepper heeft gekend, uiterlijk bewezen door Gods buitengewone goedgunstigheid, komt in hem de zekerheid op dat God hem weer tot leven zal brengen.

Naast Gods openbaring, door Mozes en de profeten, van een opstandingsdag in de eindtijd, is Jobs beweegreden de tweede pijler van de Oudtestamentische hoop op leven. De vaste overtuiging van een gelovige Israëliet, dat hij deel heeft aan een levengevende relatie met God, brengt de verwachting mee dat Hij hem op die dag in de toekomst, die God heeft vastgesteld, weer tot leven zal roepen. Op deze pijler berust het antwoord van de Here Jezus op de vraag van de Sadduceeën, als Hij het bewijs van de opstanding uit de doden levert (Luc 20:27-40). Eeuwen nadat de aartsvaders van Israël gestorven waren, stelde God Zich aan Mozes voor met de woorden “Ik ben de God van uw vader Abraham, de God van Isaäk en de God van Jakob” (Ex 3:6). Door te zeggen “Ik ben” – en niet “Ik was” – geeft God aan dat de relatie met Hem blijft, ook al liggen Zijn dienaars – zich tijdelijk van niets bewust – in de doodsslaap. Voor God zijn de gestorvenen levend, evenals een in de slaap liggend kind voor zijn ouders levend is, want Hij zal hen weer uit de doodsslaap wekken op de ochtend van de opstandingsdag.

4. De Eerstgeborene uit de doden

Hij [Christus] is het begin, de eerstgeborene uit de doden, zodat Hij onder alles de eerste geworden is. (Kolossenzen 1:18)

Een unieke geboorte

De Here Jezus is in de wereld gekomen met een maagd als moeder en de Schep- per van hemel en aarde als Vader. Toen Maria, in een verbaasde reactie op de mededeling van Gabriël, naar haar ongehuwde toestand verwees, zei Gods engel: "De heilige Geest zal over u komen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwen; daarom zal ook het heilige, dat verwekt wordt, Gods Zoon genoemd worden" (Luc 1:35). Volgens het Bijbelse idioom is dit 'noemen' het equivalent van 'zijn': 'zal Gods Zoon zijn'. Evenals de Christus 'Vredevorst' genoemd zal worden, omdat Hij de Vredevorst zal zijn (Jes 9:5), zo is Christus Gods Zoon omdat God Hem door 'de overschaduwing' door de Geest van een maagd in Israël verwekt heeft. We moeten de volle betekenis van het verklarende woord 'daarom' aanvaarden, om de mededeling dat Jezus "Zoon van de Allerhoogste" zou zijn goed te begrijpen. Volgens de evangelist zelf is het grote thema van het vierde evangelie: Jezus Christus is de Zoon van God: "deze dingen zijn geschreven, opdat u gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zoon van God" (Joh 20:31). Maar Jezus' unieke, bovenaardse oorsprong is evengoed in de eerste drie evangeliën zichtbaar. Lucas laat zien dat Jezus zich hier al op twaalfjarige leeftijd van bewust is, als Hij het verwijt van zijn moeder, "Zie, uw vader en ik zoeken U met smart!", beantwoordt met de corrigerende woorden: "Wist u niet, dat Ik bezig moet zijn met de dingen van mijn Vader?" (Luc 2:48,49). Zelfs op die jonge leeftijd is Hij Zich bewust van de bijzondere relatie met zijn ware Vader in de hemel en zijn verantwoordelijkheid als Zoon. Bij zijn doop door Johannes de Doper, waarmee Jezus zijn jaren van toegewijde dienstbaarheid aan zijn volk begint, is er een openlijke verklaring van zijn unieke zoonschap: "En zie, een stem uit de hemel zei: Deze is mijn Zoon" (Mat 3:17). Hiermee wordt bevestigd dat Jezus de Koning is in de profetische psalm, die zijn goddelijke recht op de wereldtrone in Jeruzalem zou uitleggen met de woorden: "Hij sprak tot Mij: Mijn Zoon bent U; Ik heb U heden [nu heb Ik u] verwekt" (Ps 2:7). De tweede regel geeft een nadere verklaring van de eerste: Hij is Gods Zoon doordat God Hem verwekt heeft. Na die stem te hebben gehoord, en het uiterlijke teken van het neerdalen van Gods Geest te hebben gezien, zei Johannes de Doper: "Ik heb gezien en getuigd, dat deze de Zoon van God is" (Joh 1:34). Naast deze openbaring van de unieke relatie van Jezus tot God, wees de stem uit de hemel naar zijn centrale plaats in Gods heilsplan. De woorden: "de Geliefde, in wie Ik mijn welbehagen heb", geven immers aan dat Hij ook de Knecht van de Here in Jesaja's profetieën is, en dat in

Hem Gods welbehagen in de wereld verwezenlijkt zal worden.

Een unieke levenstaak

Het grote verschil tussen Jezus' goddelijke afkomst en de geboorte van alle andere mensen, blijkt vooral uit zijn unieke en verheven roeping. Hij spreekt hier vaak over, uitgaande van de woorden: "Ik ben gekomen om ...", of "Ik ben gezonden om ...". Hij is gekomen om de Wet en de profeten te vervullen (Mat 5:17); om het evangelie dat Gods Koninkrijk met zijn verschijning gekomen is, te verkondigen (Luc 4:43); om de verloren schapen van de kudde van Israël te zoeken en te redden (Mat 15:24; Luc 19:10); om zondaars tot bekering te brengen (Luc 5:31); om zijn leven te geven als losprijs voor velen (Mat 10:45); om licht te brengen aan hen die in duisternis gezeten zijn (Joh 9:39); om leven voor de stervenden mogelijk te maken (Joh 10:10); om gekruisigd te worden (Joh 12:27,32).

Ook de profeten in Israël, en later de apostelen van Christus, zijn er van overtuigd dat God hen als Zijn gezanten gekozen en gevolmachtigd heeft tot het vervullen van een bepaalde taak. Ook zij hadden, evenals Jezus, kunnen zeggen dat zij gezonden waren. In antwoord op Gods vraag: "Wie zal Ik zenden?" zei Jesaja: "Hier ben ik, zend mij" (Jes 6:8). God zegt tot Jeremia: "tot wie Ik u zend, zult u gaan" (Jer 1:7). Johannes de Doper was "een man van God gezonden" (Joh 1:6). Of wij hierbij aan Gods voorwereldlijk raadsbesluit denken, of liever aan de opdracht die zij op een bepaald moment in hun leven kregen, voor Jezus en andere profeten en voor de apostelen geldt dat zij allen door God gezonden zijn. Maar hoe anders is de opdracht waarover Jezus spreekt dan die aan anderen was gegeven! Hiermee torent Hij, als een hoge berg, ver boven hen uit. Hoe zou een zondaar, die zelf onder een doodvonnis ligt, ooit kunnen zeggen dat hij gekomen is, zodat anderen leven in overvloed zullen kunnen hebben (Johannes 10:10)? De verwezenlijking van geheel Gods raadsbesluit, Zijn genadige voornemens van vóór de grondlegging van de wereld, het heilsplan dat voorziet in de totstandkoming van een zeer talrijke, volmaakte familie, is aan Hem toevertrouwd! Door de nuchtere, zichzelf zelfverloochenende, wijze waarop Jezus zijn roeping vervult, geeft Hij overvloedig bewijs dat er hier geen sprake van waanzin kan zijn, maar van een Persoon met een unieke taak, en een unieke relatie met God, waardoor Hij die met Gods hulp ook zal voltooien. Juist tussen een gebed van ootmoedige dankbaarheid voor alles wat Hem geschonken is, en een bemoediging voor zwaar belaste mensen rust te vinden – door tot Hem te komen omdat Hij "zachtmoedig en nederig van hart" is – maakt Hij de ontzaglijke waarheid bekend, dat voortaan de relatie van iemand met zijn Schepper bepaald zal worden door de relatie met Hemzelf: "Alle dingen zijn Mij overgegeven door mijn Vader en niemand kent de Zoon dan de Vader, en niemand kent de Vader dan de Zoon en wie de Zoon het wil openbaren" (Mat 11:27).

Een unieke levenshouding

Jezus' volmaakte voltooiing van zijn levenstaak, door in alles gehoorzaam te zijn aan zijn Vader, vloeit voort uit zijn liefde en eerbied voor Hem. De evangeliën laten ons een levenshouding zien die Hem elke dag weer kenmerkt, in alle wisselende omstandigheden van zijn werk op aarde, zijn ontmoetingen met allerlei verschillende mensen, en de voortdurende drukte van een grote menigte om Hem heen. Hoe graag Hij een bescheiden leerling wenste te zijn – wat Hij ook inderdaad was – blijkt uit een van Jesaja's Knechtprofetieën: "De Here HERE heeft Mij als een leerling leren spreken om met het woord de moede te kunnen ondersteunen. Hij wekt elke morgen, Hij wekt Mij het oor, opdat Ik hore zoals leerlingen doen. De Here HERE heeft Mij het oor geopend en Ik ben niet teruggekeerd" (Jes 50:4,5). In een psalm, die in de brief aan de Hebreeën op Hem wordt toegepast, staat: "U hebt Mij geopende oren gegeven ... Toen zei Ik: Zie, Ik kom; in de boekrol is over Mij geschreven; Ik heb lust om uw wil te doen, mijn God, uw wet is in mijn binnenste" (Ps 40:8,9; Heb 10:5-10). Vooral in zijn eerste jaren zou ook voor Hem het principe gelden: het geloof is uit het horen van Gods Woord. Later zou Hij, als de veel grotere Profeet dan Mozes, directe openbaringen ontvangen. Hij zou zijn Vader kennen "van aangezicht tot aangezicht" en Zijn gestalte aanschouwen (Deut 34:10; Num 12:8). Vandaar dat Hij tot Joden in Jeruzalem zegt: "U hebt nooit zijn stem gehoord of zijn gedaante gezien" (Joh 5:37). Hij vertelt hen: "wat Ik van Hem gehoord heb, dat spreek Ik tot de wereld" (Joh 8:26; 5:13); en opnieuw: "Wie uit God is, hoort de woorden van God" (8:47). Door de uitdrukking "geopende oren" leren we Hem kennen als een oplettend luisteraar, altijd verlangend van zijn Vader te leren wat van Hem wordt verwacht, om het dan bereidwillig en met volle overgave te volbrengen: "Mijn voedsel is de wil te doen van Hem, die Mij gezonden heeft, en zijn werk te volbrengen" (Joh 4:34). Hij zegt dat Hij gekomen is, om de wil te doen van de Vader Die Hem gezonden heeft (Joh 6:38). Hij vertelt zijn discipelen in de bovenzaal, dat Hij de geboden van zijn Vader bewaard heeft en in Zijn liefde is gebleven (Joh 15:10); "dat Ik de Vader liefheb, en zó doe, als Mij de Vader geboden heeft" (Joh 14:31). Als op die avond de voltooiing van de Hem toevertrouwde taak nadert, zegt Hij in gebed: "Ik heb U verheerlijkt op de aarde door het werk te voleindigen, dat U Mij te doen gegeven hebt" (Joh 17:4). Dit besef van een unieke en verheven taak, dat Hij al op twaalfjarige leeftijd had, is Hem tot zijn laatste ogenblikken bijgebleven, als Hij iets te drinken vraagt, om dan luidkeels en triomfantelijk te kunnen roepen: "Het is volbracht!"

De unieke gehoorzaamheid van Christus

Als de Nieuwtestamentische schrijvers terugkijken op Jezus' toegewijde leven, vestigen zij de aandacht op deze gehoorzaamheid, en vooral op het hoogtepunt

ervan in Gethsemane en op Golgotha. De schrijver van de brief aan de Hebreëën tekent Jezus' zielenstrijd in die donkere hof, terwijl Hij op de gewapende bende moest wachten die Hem – na altijd bewegingsvrijheid te hebben gehad, en uit de meest gevaarlijke situaties had weten te ontsnappen – zou arresteren en kruisigen. “Tijdens zijn dagen in het vlees heeft Hij gebeden en smekingen geofferd aan Hem, die Hem uit de dood kon redden, en Hij is verhoord uit zijn angst, en zo heeft Hij, hoewel Hij de Zoon was, de gehoorzaamheid geleerd uit wat Hij heeft geleden” (Heb 5:7,8). Vanzelfsprekend houdt de noodzaak gehoorzaamheid te ‘leren’ niet in dat Hij ooit ongehoorzaam is geweest, maar geeft die aan dat Hij in de praktijk van een dagelijkse strijd zijn gehoorzaamheid heeft moeten tonen. Alleen wanneer Hij zo door de ervaring van voortdurende gehoorzaamheid “volmaakt is geworden” (niet: ‘het einde’ – hetzelfde Griekse woord als ‘de volmaaktheid!’ – heeft bereikt) is Hij “oorzaak van eeuwig heil geworden” (vs. 9). “Want het voegde Hem [God], om wie en door wie alle dingen bestaan, dat Hij, om vele zonen tot heerlijkheid te brengen, de Leidsman van hun behoudenis door lijden heen zou volmaken” (Heb 2:10). Paulus denkt aan het schouwspel op Golgotha, als hij schrijft: “Hij heeft Zich vernederd en is gehoorzaam geworden tot de dood, ja, tot de kruisdood” (Flp 2:8). Jezus wist dat Gods genadige uitnodiging in Davids profetische Psalm 110 – “zet u aan mijn rechterhand” (vs. 1) – voor Hem bedoeld was, als kroon op zijn overwinning; en ook dit vooruitzicht heeft Hem aangespoord zijn lijdensbeker leeg te drinken: “Die, om de vreugde, welke vóór Hem lag, het kruis op Zich genomen heeft, de schande niet achtende, en gezeten is aan de rechterzijde van de troon van God” (Heb 12:2).

Een unieke overwinning

Het gevolg van Jezus' unieke, liefdevolle en eerbiedige levenshouding, en zijn daaruit voortvloeiende volledige gehoorzaamheid, ligt in de overwinning die Hij hiermee heeft behaald. Dit duidt op een strijd; en Jezus toont telkens zich bewust te zijn van een vijand die onderworpen moet worden. Maar welke vijand?

Er is de vijand van buiten, de haat en vijandschap van een in zonde gevallen wereld. Toen Hij in de bovenzaal dacht aan de Romeinse soldaten en de Joodse tempelpolitie, die Hem binnen een paar uur zouden komen arresteren, zei Hij: “De overste van de wereld komt” (Joh 14:30). Hij zag in hen méér dan de dienaars van de Romeinse stadhouder Pilatus, en de Joodse hogepriester Kajafas, die ‘toevallig’ betrokken werden bij een gebeurtenis op een bepaalde tijd en plaats. Dit was de beslissende krachtmeting tussen Hem en de wereld, tussen de rechtvaardige Koning in Gods Koninkrijk en de kwade machthebbers van deze wereld die zij vertegenwoordigden. In hen is de haat van de wereld, haar vijandschap tegen God, gekristalliseerd, als zij komen om Zijn Zoon te kruisigen. Jezus wijst op de ware identiteit van deze overste, als Hij aangeeft dat met zijn laatste adem

deze macht uit zijn domein verdreven zal worden: "Nu gaat er een oordeel over deze wereld; nu zal de overste van deze wereld buitengeworpen worden: en als Ik van de aarde verhoogd ben, zal Ik allen tot Mij trekken" (Joh 12:31,32). Zo heeft Hij de vijand van buiten overwonnen. Er was geen gevallen engel die naar Jezus in Gethsemane kwam, en ook geen engel die door zijn kruisdood uit de wereld is verdreven. Maar de macht van deze wereld is in Jezus' dood haar definitieve nederlaag toegebracht, al zal haar onttroning pas volledig zichtbaar worden bij Christus' terugkomst. Johannes zag in een visioen deze macht vertegenwoordigd in het Romeinse Rijk, afgebeeld zoals in het boek Daniel, als een beest met zeven koppen en tien horens. Als dit uit zijn machtspositie is verdreven, kan gezongen worden: "Nu is verschenen het heil en de kracht en het koningschap van onze God en de macht van zijn Gezalfde" (Op 12:10). Want ook Christus' volk zal overwinnen door zijn kruisdood: "En zij hebben hem overwonnen door het bloed van het Lam en door het woord van hun getuigenis, en zij hebben hun leven niet liefgehad, tot in de dood" (vs. 11).

De macht die de wereld beheerst, ligt echter in eerste instantie in de mens zelf – in zijn sterke drang zichzelf te handhaven en zijn eigen wil te doen, in de begeerte zichzelf te behagen – en pas in tweede instantie in de machtsinstanties, regeringen en instellingen in de wereld, die als vertegenwoordigers van 'het volk' aan deze drang voldoen. Omdat Hij mens was, kende ook Jezus in Hemzelf de kracht van dit zoeken van zichzelf. Als Hij die niet had gekend, was Hij nooit in verzoeking gekomen. Hij zei dat Hij niet gekomen was om zijn eigen wil te doen, maar die van de Vader, die Hem gezonden had (Joh 6:38). Er staat van Hem geschreven: "Hij heeft Zichzelf niet behaagd" (Rom 15:3). Bewogen door een zeer sterke afkeer van een kruisdood, met alle vloek en schande daaraan verbonden, bad Hij in Gethsemane: "Vader, indien U wilt, neem deze beker van Mij weg; maar niet mijn wil, maar de uwe geschiede!" (Luc 22:42). Christus heeft de tiran, die als een machtige koning in het sterfelijk lichaam heerst (Rom 6:12), die zijn dienaars met de eeuwige dood beloont (Rom 6:23), "in het vlees veroordeeld" (Rom 8:3). Hij heeft op die wijze deze vijand van binnen machteloos gemaakt, omdat God Zijn Zoon gezonden had "in een vlees, aan dat van de zonde gelijk" (vs. 3). Alleen door de menselijke natuur te hebben kon Christus die overwinning behalen: "Daar nu de kinderen aan bloed en vlees deel hebben, heeft ook Hij op gelijke wijze daaraan deel gekregen, opdat Hij door zijn dood hem, die de macht over de dood had, de duivel, zou onttronen" (Heb 2:14).

In absolute zin heeft alleen God macht over de dood: "Zie nu, dat Ik, Ik het ben, daar is geen God, behalve Mij. Ik dood en doe herleven, Ik verbrijzel en Ik genees" (Deut 32:39). God is het dan ook Die bepaald heeft, dat de mens die zondigt zal sterven, en alleen doordat Hij zichzelf verloochend heeft, en Gods wil in

een zondeloos leven heeft gedaan, kon van Christus getuigd worden dat God de weën van zijn dood verbrak, "omdat het niet mogelijk was, dat Hij door hem [de dood] werd vastgehouden" (Hand 2:24). Hoezeer Jezus' triomf een overwinning was op zichzelf, blijkt uit zijn brieven aan de gemeenten in het boek Openbaring. In alle zeven brieven staat een belofte, ingeleid met de woorden: "Wie overwint". Bij de laatste hiervan spreekt Hij over zijn eigen overwinning: "Wie overwint, hem zal Ik geven met Mij te zitten op mijn troon, zoals ook Ik heb overwonnen en gezeten ben met mijn Vader op zijn troon" (Op 3:21). Met deze woorden brengt Christus de overwinning van zijn volgelingen in verband met zijn eigen overwinning; want zij hebben in principe met dezelfde worsteling te maken als Hij. De aard en de vorm zijn anders, maar wat ook door Hem overwonnen moest worden, was de diepgewortelde neiging in de mens zijn vrijheid van keuze te misbruiken, door zichzelf te behagen ten koste van gehoorzaamheid aan Gods wil.

5. De gevolgen van Christus' overwinning

Leven vroeg Hij van U; U gaf het Hem, lengte van dagen voor eeuwig en altijd.

(Psalm 21:5)

Verhoging om zijn gehoorzaamheid

Er is steeds een direct verband gelegd tussen Jezus' gehoorzaamheid en zijn verhoging. Zelfs in Jesaja's profetie over Gods Knecht die zichzelf als schuldoffer geeft, is dit verband stellig aanwezig: "Om zijn moeitevol lijden zal Hij het zien tot verzadiging toe ... Daarom zal Ik Hem een deel geven onder velen en met machtigen zal Hij de buit verdelen, omdat Hij zijn leven heeft uitgegoten in de dood" (Jes 53:11,12). Uitgaande van dit vers voegt Paulus aan de woorden "Hij is gehoorzaam geworden tot de dood" het gevolg daarvan toe: "Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd en Hem de naam boven alle naam geschonken" (Flp 2:9). Hetzelfde directe verband tussen Jezus' gehoorzaamheid en de zegenrijke gevolgen ervan, in eerste instantie voor Hemzelf, ligt in het woord van de psalmist dat op Christus wordt toegepast: "Gerechtigheid hebt U liefgehad en ongerechtigheid hebt U gehaat; daarom heeft U, o God, uw God met vreugdeolie gezalfd boven uw deelgenoten" (Heb 1:9). Het eerste, glorieuze, gevolg van Jezus' volledige gehoorzaamheid is zijn eigen opstanding uit de doden op de derde dag. De apostelen spreken hier herhaaldelijk over als de daad bij uitnemendheid van God: "Deze Jezus heeft God opgewekt" (Hand 2:32); "De Leidsman tot het leven hebt u gedood, maar God heeft Hem opgewekt uit de doden" (Hand 3:15; 4:10); "Hem heeft God op de derde dag opgewekt" (Hand 10:40). Paulus bidt dat zijn medegelovigen tot het inzicht zullen komen "hoe overweldigend groot zijn kracht is aan ons, die geloven, naar de werking van de sterkte van zijn macht, die Hij heeft gewrocht in Christus, door Hem uit de doden op te wekken en Hem te zetten aan zijn rechterhand" (Efez 1:19,20). Met deze buitengewone nadruk op Gods kracht denkt Paulus uiteraard niet alleen aan een opwekking. Jezus had meermalen gestorven tot het leven teruggebracht. Zij zetten hun vroegere leven voort, totdat zij opnieuw – en nu definitief – stierven. Maar Christus is op de derde dag niet slechts weer tot leven gewekt, maar overgegaan uit een sterfelijk bestaan tot eeuwig en volmaakt leven. Volmaakt omdat Hij nooit meer in verzoeking komt, en nooit meer een strijd zal hoeven te voeren tussen het doen van zijn wil en die van zijn Vader. Hij neemt plaats aan Gods rechterhand in de hemel, als de Hogepriester van zijn volk en de toekomstige Koning over de wereld "krachtens een onvernietigbaar leven" (Heb 7:16). Dit zegt Christus zelf: "Ik ben de eerste en de laatste, en de levende, en Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend tot in alle eeuwigheden" (Op 1:18).

Het Begin en de Eerste

Door zichzelf te beschrijven als 'de eerste' geeft Christus aan dat Hij de eerste plaats inneemt onder de velen die ook uit de doden opgewekt zullen worden. Dit blijkt uit Paulus' woorden over de unieke heerlijkheid van Christus: "Hij is het begin, de eerstgeborene uit de doden, zodat Hij onder alles de eerste geworden is" (Kol 1:18).

Het woord 'eerstgeborene' is een familiewoord, en geeft aan dat er na Hem andere kinderen zullen zijn. Maria "baarde haar eerstgeborene zoon en wikkelde Hem in doeken en legde Hem in een kribbe" (Luc 2:7). Als begin van een nieuwe familie nam de eerstgeborene de voornaamste plaats in onder de andere kinderen. In zijn profetische zegening, voordat hij ging sterven, zei Jakob: "Ruben, mijn eerstgeborene bent u, mijn sterkte en de eersteling van mijn kracht, de voornaamste in hoogheid, de voornaamste in vermogen" (Gen 49:3). Evenals het geval was met Ruben, kon de vader een andere zoon aanstellen om de zegenrijke status van eerstgeborene te ontvangen. Als Zoon van God is Christus groter dan David en diens zonen: "Hij zal tot Mij zeggen: U bent mijn Vader, mijn God en de rots van mijn heil. Ja, Ik zal Hem tot een eerstgeborene stellen, tot de hoogste van de koningen van de aarde" (Ps 89:27,28). Het onverbrekelijke verband tussen Christus' opstanding tot eeuwig leven en zijn koningschap, blijkt uit de zinspeling op de psalm in het boek Openbaring: "de eerstgeborene van de doden en de overste van de koningen van de aarde" (Op 1:5).

Naast deze beschrijving van Christus als 'het begin' van allen die opgewekt zullen worden en de "eerstgeborene uit de doden", wordt ook gezegd dat Hij 'het begin', 'de eerstgeborene' van de schepping is: "Dit zegt de Amen, de getrouwe en waarachtige getuige, het begin van Gods schepping (Op 3:14). "Hij is het beeld van de onzichtbare God, de eerstgeborene van de gehele schepping" (Kol 1:15). In het licht van de samenhang ligt het voor de hand dat het hier niet over het werk van de zes dagen gaat. De consequente leer overal in de Schrift is dat Hij "die leeft tot in alle eeuwigheden, die de hemel geschapen heeft, en wat daarin is en de aarde en wat daarop is en de zee en wat daarin is" (Op 10:5) de Almachtige God is. Hier gaat het om wat Paulus "een nieuwe schepping" noemt (2 Kor 5:17). Juist doordat God deze nieuwe schepping tot stand brengt door de volmaakte gehoorzaamheid van Zijn Zoon, kan terecht gezegd worden dat "in Hem alle dingen zijn geschapen" (Kol 1:15), waarbij Paulus niet aan planten en vissen, vogels en dieren denkt, maar kennelijk aan een ontelbare familie in stralende heerlijkheid, "het erfdeel van de heiligen in het licht" (Kol 1:12).

De eersteling van de ontslapenen

De waarheid die tot uitdrukking komt in de familieterm 'eerstgeborene' wordt

ook aangegeven met een woord uit Israëls agrarische leven. Als de eerste graansoort rijp was om gemaaid te worden, moest, volgens de Wet van Mozes, de eerste schoof in dankbaarheid naar het heiligdom gebracht worden, om met een bepaald bewegingsritueel aan de HERE gewijd te worden. Dit eerste deel vertegenwoordigde de gehele graanoogst die binnengebracht zou worden. Hiermee bracht het volk zijn dank aan God, Die "Zich niet onbetuigd heeft gelaten door wel te doen, door u van de hemel regen en vruchtbare tijden te geven en aan uw harten overloed van voedsel" (Hand 14:17). Die eerste schoof is tevens de belofte van het binnenhalen van de gehele oogst.

Wat een prachtige oogst zal dat zijn, die God uit alle generaties en landen binnenbrengt op de grote opstandingsdag! De voorstelling komt in enkele gelijkenissen voor. "De oogst is de voleinding van de wereld; de maaiers zijn de engelen" (Mat 13:39). De eerste Schoof is al lang binnen Gods heiligdom gebracht, onder het gejuich van Gods engelen, die zijn waardigheid als Overwinnaar hebben bezongen: "Het Lam, dat geslacht is, is waardig te ontvangen de macht en de rijkdom, en de wijsheid en de sterkte, en de eer en de heerlijkheid en de lof" (Op 5:12).

Tegenover alle twijfel en ongeloof van mensen stelt Paulus een heilsfeit met een grote belofte vast: "Maar nu, Christus is opgewekt uit de doden, als eersteling van hen, die ontslapen zijn. Want terwijl de dood er is door een mens, is ook de opstanding van de doden door een mens. Want evenals in Adam allen sterven, zo zullen ook in Christus allen levend gemaakt worden. Maar ieder in zijn eigen rangorde: Christus als eersteling, vervolgens die van Christus zijn bij zijn komst" (1 Kor 15:20-23). De nadruk waarmee Paulus zegt dat eeuwig leven door een Mens is gekomen, komt volledig overeen met de hiervoor gegeven betekenis van Christus' geboorte als de Zoon van Maria en de eniggeboren Zoon van God, en de daaruit voortvloeiende aard van zijn taak en de gevolgen van zijn overwinning. Hij is niet gekomen als de hoogste en volmaakte God, die niet in verzoeking kon komen en geen strijd moest leren te voeren tussen het doen van zijn eigen wil en de wil van zijn Vader. Evenmin is Hij in natuur een gewoon mens, die God bij zijn opstanding heeft 'geadopteerd', verheerlijkt en verhoogd op grond van alleen zijn levenswijze op aarde. In Hem is in de eerste plaats de verwezenlijking te zien van Gods genadige voornemens met alle kinderen die Hij uit de mensheid aanneemt: het schenken van eeuwig en volmaakt leven: "HERE, over uw macht verheugt Zich de Koning, hoezeer juicht Hij over uw heil. Zijn hartewens hebt U Hem geschonken, de begeerte van zijn lippen hebt U niet geweigerd. Want U treedt Hem tegemoet met rijke zegeningen. U zet een kroon van fijn goud op zijn hoofd. Leven vroeg Hij van U; U gaf het Hem, lengte van dagen voor eeuwig en altijd" (Ps 21:2-5).

De Gever van Leven

Zulke termen als 'Begin', 'Eerstgeborene' en 'Eersteling' geven dus niet de volle betekenis van Christus' overwinning aan. Niet alleen is Hij de Eerste, maar bovendien hebben alle andere kinderen hun plaats in Gods familie aan Hem te danken. Hij is Zoon van geboorte, zij zijn door Hem geadopteerd: "Hij heeft ons immers in Hem uitverkoren vóór de grondlegging van de wereld, opdat wij heilig en onberispelijk zouden zijn voor zijn aangezicht. In liefde heeft Hij ons tevoren bestemd als zonen van Hem te worden aangenomen door Jezus Christus" (Efez 1:4,5). God heeft in de volheid van de tijd Zijn Zoon uitgezonden, zodat anderen het recht van zonen zouden verkrijgen (Gal 4:4), en heeft na zijn glorierijke overwinning de Geest van Zijn Zoon in hun harten uitgezonden, zodat dat recht in ontvankelijke harten tot een werkelijk zoonschap zou leiden (vs. 6).

Door zijn opstanding heeft Hij exclusieve macht ontvangen anderen uit de doden op te wekken: "Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend tot in alle eeuwigheden, en Ik heb de sleutels van de dood en het dodenrijk" (Op 1:18). Zijn vermogen aan anderen eeuwig leven te mogen geven, is de macht die God Hem geschonken heeft: "Zoals U Hem macht hebt gegeven over alle vlees, om aan al wat U Hem gegeven hebt, eeuwig leven te schenken" (Joh 17:2). De voltooide tijd, "heeft gegeven", is te vergelijken met wat Hij in ditzelfde gebed zegt met betrekking tot zijn discipelen: "De heerlijkheid, die U Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven" (vs. 22). Niet dat de elf – die Hem over een paar uur op beschamende wijze in de steek zouden laten! – die heerlijkheid in werkelijkheid hadden ontvangen, maar dat Hij hun deze zojuist heeft toegezegd met de zekerheid van een testamentaire beschikking: "Ik beschik u het Koninkrijk, zoals mijn Vader het Mij beschikt heeft, opdat U aan mijn tafel eet en drinkt in mijn Koninkrijk" (Luc 22:29,30). Even zeker is de heerlijkheid die zijn Vader Hem beschikt heeft, en waarover Hij ook bij een andere gelegenheid gesproken heeft: "Want zoals de Vader leven heeft in Zichzelf, heeft Hij ook de Zoon gegeven, leven te hebben in Zichzelf" (Joh 5:26). Ook zijn eeuwig leven is Gods gave, maar in tegenstelling tot alle mensen en engelen heeft Hij van de Vader de macht ontvangen de bron van leven te zijn voor anderen die Hij waardig acht. Met dit "leven in zichzelf" heeft Jezus dus, zoals Hij vervolgens zegt, "macht om gericht te houden [te oordelen]", zodat Hij de rechtvaardigen zal zegenen met eeuwig leven en de onrechtvaardigen zal verwerpen.

Na het lijden en de offerdood van de Knecht van de HERE te hebben voorzegd, spreekt Jesaja over zijn latere terugblik hierop. "Om zijn moeitevol lijden zal Hij het zien tot verzadiging toe" (Jes 53:11). Bij zijn afscheid van zijn leven op aarde vraagt Hij van zijn Vader dat zijn volk met Hem mag zijn in zijn heerlijkheid, en daar zelf ook deel aan zullen mogen hebben: "Ik wil, dat waar Ik ben, ook zij bij

Mij zijn, om mijn heerlijkheid te zien, die U Mij gegeven hebt, want U hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging van de wereld" (Joh 17:24). Als Paulus kan zeggen dat God vóór de schepping Zijn kinderen in liefde voorbestemd heeft tot heerlijkheid, hoe veel te meer Zijn eniggeboren Zoon! Nu Christus verhoogd en verheerlijkt is met Gods almacht en alwetendheid (Op 5:6) is Hij, die eens als een trouwe Herder zijn leven voor zijn schapen aflegde, in zijn nieuwe leven in staat hen te leiden door de woestijn van deze wereld tot de rust en vreugde van Gods Koninkrijk: "Het Lam zal hen weiden en hen voeren naar de levende waterbronnen, en God zal alle tranen van hun ogen afwissen" (Op 7:17).

De tweede mens een levendmakende geest

In zijn uiteenzetting in zijn brief aan de gemeente in Korinte over de hoop op eeuwig leven door de opstanding, stelt Paulus Christus tegenover Adam: "Want evenals in Adam allen sterven, zo zullen ook in Christus allen levend gemaakt worden" (1 Kor 15:22). De apostel komt uitvoeriger op deze tegenstelling terug in zijn brief aan de Romeinen: "Door één mens is de zonde de wereld binnengekomen en door de zonde de dood" (Rom 5:12). Hiermee is Adam "een beeld van de komende" (vs. 14). Want tegenover Adams noodlottige ongehoorzaamheid stelt Paulus die gehoorzaamheid van Christus, die in alle vier evangeliën zo duidelijk is, evenals het heerlijke resultaat daarvan: "Want zoals door de ongehoorzaamheid van één mens zeer velen zondaars geworden zijn, zo zullen ook door de gehoorzaamheid van één zeer velen rechtvaardig worden"; een rechtvaardigheid die hun het heerlijke vooruitzicht biedt dat zij zullen "leven en als koningen heersen door de ene, Jezus Christus" (vs. 19).

6. De opstanding bij Christus' wederkomst

*God heeft niet alleen de Here opgewekt,
maar zal ook ons opwekken door zijn kracht. (1 Korintiërs 6:14)*

Jezus' kruisiging heeft zo'n indruk op twee aanzienlijke Joden gemaakt, dat zij onmiddellijk hun rijkdom en invloed gebruiken om te zorgen voor een eervolle begrafenis. Jozef van Arimathea was daarvoor in het geheim een discipel van Jezus. Nicodemus, net als Jozef een lid van de Joodse Raad, was eens in de duisternis van de nacht naar Jezus gegaan voor een gesprek. Ongeacht die "eer van mensen", die sommige Joden ervan weerhield hun geloof in Jezus te belijden, komen deze twee Farizeeën nu openlijk voor Hem uit. Jozef ontvangt van stadhouder Pilatus de beschikking over het lichaam van Jezus, en – dankzij Gods voorzienigheid – heeft hij in de buurt zijn eigen, niet gebruikte graf, voorzien van een grote steen voor de ingang en een tuin er omheen. Alles is gereed voor Jezus' begrafenis – een omstandigheid die bij Jezus' opstanding van groot belang zou zijn. Nicodemus laat daar een schat aan specerijen brengen, zodat de begrafenis eervol plaatsvindt voordat de zonsondergang de sabbat inluidt.

Vóór het krieken van de dag na de sabbat gaan enkele vrouwen, die Jezus al lang hebben gediend, naar het graf om het lichaam van Jezus te zalven. Weten zij niet dat Jozef en Nicodemus dat al hebben gedaan? Of, minder waarschijnlijk, willen zij een extra eerbetoon bewijzen? Hoe het ook zij, ze ontdekken tot hun verbazing en ontsteltenis dat de grote steen voor het graf, waarover zij zich zorgen hadden gemaakt, al weggerold is, en een blik naar binnen is voldoende om hen tot het besef te brengen dat er daar geen lichaam meer is.

Maria van Magdala rent zo snel ze kan naar Petrus en Johannes, die zich bij het horen van het bericht naar het graf haasten. Samen zullen zij later voldoen aan de bepaling in de Wet van Mozes, dat twee personen nodig zijn om van de waarheid van een zaak te getuigen. Wat de onthutste vrouwen niet hadden gemerkt, valt Johannes direct op. Toen het machtige woord van Jezus zijn vriend Lazarus op de vierde dag na zijn dood uit zijn doodsslaap naar buiten riep, slaagde die erin de ingang van zijn graf te bereiken, al waren zijn benen en handen op de gebruikelijke wijze met linnen gebonden: "De gestorvene kwam naar buiten, de voeten en de handen gebonden met grafdoeken, en er was een zweetdoek om zijn gelaat gebonden. Jezus zei tot hen: Maak hem los en laat hem heengaan" (Joh 11:44). Maar de linnen doeken die Jozef en Nicodemus hadden gebruikt om de armen en voeten van de gestorven Jezus bijeen te binden, en zijn hoofd in de gewenste stand te houden, lagen netjes op hun plaats, als afgedankte lappen die niet meer nodig waren, de zweetdoek opgerold op de plaats waar

het hoofd had gelegen. Johannes begrijpt dat dit geen grafschennis is, maar de tekenen van een ontzaglijk wonder. De "banden van de dood" (Ps 116:3) zijn op bovennatuurlijke wijze verbroken, en de Gevangene is zonder de tussenkomst van mensen vrijgelaten.

Het getuigenis van de Schrift

"Hij zag het en geloofde; want zij kenden de Schrift nog niet, dat Hij uit de doden moest opstaan" (Joh 20:8,9). Zo vertelt de evangelist vele jaren later hoe dit schouwspel in de vroege ochtend een keerpunt was dat hem tot inzicht en geloof in Jezus' opstanding bracht, de overgang van verbijstering en verdriet tot de blijde overtuiging dat de Here opgewekt was. Later zal hij inzien dat de verklaring van het lege graf en de vrijlating van de Gestorvene uit het dodenrijk in de profetische Schriften te lezen was, en hij zal zich hebben afgevraagd hoe het mogelijk was dat hij en zijn medediscipelen, na alles wat Jezus hierover gezegd had, zo traag van begrip waren geweest.

Later op die dag verschijnt Jezus aan twee discipelen terwijl zij op reis zijn. Ook zij zullen als een tweetal in de toekomst de verantwoordelijkheid dragen om van deze ontmoeting met de opgestane Here te getuigen. Met verbazing horen zij het verwijt van de Onbekende, dat zij "onverstandigen en tragen van hart" (Luc 24:25) zijn, omdat zij niet alles geloven wat de profeten gezegd hadden. Geloof in de voorzeggingen van de majesteit van de Messias zullen zij wel hebben gehad, evenals in wat de profeten hadden gezegd over zijn Rijk van gerechtigheid en vrede. Maar wat zij nooit eerder hebben ingezien, is het overvloedige getuigenis van Mozes af, dat de Messias lijden en dood zou meemaken voordat Hij zijn Koninkrijk zou ingaan: "Moest de Christus dit niet lijden om in zijn heerlijkheid in te gaan?" (Luc 24:26). De wijze waarop hun Gast de Gastheer werd en Zich bekendmaakte, zou voor hen een onuitwisbare herinnering zijn, maar de Schriften die Hij had uitgelegd een blijvend bewijs van zijn opstanding.

Op de avond van deze opstandingsdag zijn tien van de discipelen bijeen (is Thomas ergens aan het somberen?). Terwijl zij druk in gesprek zijn over de wonderlijke gebeurtenissen vanaf de vroege morgen van deze merkwaardige dag, staat plotseling de Here in hun midden; en na hen te hebben overtuigd dat Hij het is, wijst Hij opnieuw naar het getuigenis van de Schrift: "Toen opende Hij hun verstand, zodat zij de Schriften begrepen. En Hij zei tot hen: Zo staat er geschreven, dat de Christus moest lijden en op de derde dag opstaan uit de doden" (vzn 45,46).

Zo ging het ook toen de apostelen de wereld het evangelie brachten. Paulus kijkt terug op de boodschap die hij in Korinte predikte, als hij zegt: "Want vóór alle dingen heb ik u overgegeven, wat ik zelf ontvangen heb: Christus is gestorven

voor onze zonden, naar de Schriften, en Hij is begraven en op de derde dag opgewekt, naar de Schriften" (1 Kor 15:3,4). Paulus gaat niet voorbij aan de velen die Jezus na zijn kruisiging in levende lijve hadden gezien. Maar het bewijs van Christus' opstanding ligt vooral in het blijvende getuigenis van de Schrift. Een getuigenis dat niet beperkt is tot enkele Schriftplaatsen, maar voortvloeit uit de hele Oudtestamentische voorstelling van de Knecht van de Here en de Messias van Israël, die door lijden en offerdood vergiffenis en verzoening zou brengen, en door God verhoogd zou worden tot Heiland en Wereldkoning.

Het lege graf, de verschijningen van Christus in Jeruzalem, in Galilea, en dan weer in Jeruzalem gedurende een periode van veertig dagen, en de vervulling van profetie, vormen samen dat 'bewijs' waarover Paulus spreekt in zijn rede in Athene: "waarvan Hij voor allen het bewijs geleverd heeft door Hem uit de doden op te wekken" (Hand 17:31). In zijn rede op de Pinksterdag, als hij voor het eerst het evangelie van de gestorven, opgestane en verhoogde Christus verkondigt, spreekt Petrus zowel over het getuigenis van de profetische Schriften, als over wat hij en zijn medeapostelen hebben gezien. Wetteloze mensen hebben Jezus gedood, maar "God heeft Hem opgewekt, want Hij verbrak de weeën van de dood, omdat het niet mogelijk was, dat Hij door hem werd vastgehouden ... Deze Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn" (Hand 2:24,32).

De grote doorbraak

Christus' opstanding is de grote doorbraak in de heilsgeschiedenis. Er zijn ook anderen die uit de doden zijn opgewekt, en teruggekeerd zijn naar hun dagelijks leven, om vroeg of laat opnieuw te sterven. Maar Jezus is opgewekt tot eeuwig leven, en daardoor is de weg uit de dood tot eeuwig leven ook voor anderen gebaad. Paulus ziet in Christus' opstanding het voorbeeld bij uitstek van "de werking van de sterkte van zijn [Gods] macht, die Hij heeft gewrocht in Christus, door Hem uit de doden op te wekken en Hem te zetten aan zijn rechterhand" (Efez 1:20). De genade van God is geopenbaard "door de verschijning van onze Heiland, Christus Jezus, die de dood van zijn kracht heeft beroofd en onvergankelijk leven aan het licht gebracht heeft" (2 Tim 1:9,10). Gezien de hoop op de opstanding in Israël, kunnen deze laatste woorden niet betekenen dat mensen nu voor het eerst gered worden uit de duisternis van wanhoop en ongeloof. De opstanding van het lichaam tot eeuwig leven, waar de getrouwen in Israël in geloofden, is geen onbewezen verwachting meer. In Jezus' opstanding is de hoop werkelijkheid geworden. De apostelen zien in Christus' opstanding de verzekering van de opstanding van alle gelovigen. Petrus stelt dit verband vast, als hij schrijft dat God "Hem opgewekt heeft uit de doden en Hem heerlijkheid gegeven heeft, zodat uw geloof tevens hoop is op God" (1 Pet 1:21). Paulus schrijft: "God heeft niet alleen de Here opgewekt, maar zal ook ons opwekken door zijn

kracht" (1 Kor 6:14); "Immers, wij weten, dat Hij, die de Here Jezus opgewekt heeft, ook ons met Jezus zal opwekken en met u vóór Zich stellen" (2 Kor 4:14); "En indien de Geest van Hem, die Jezus uit de doden heeft opgewekt, in u woont, dan zal Hij, die Christus Jezus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door zijn Geest, die in u woont" (Rom 8:11).

De gelovigen hebben dus hun opstanding in eerste instantie te danken aan de Vader, Die na Zijn eniggeboren Zoon te hebben opgewekt en verheerlijkt dit ook zal doen met allen die Hij, om hun relatie met Christus, als Zijn kinderen heeft aangenomen. In tweede instantie gaat hun grote dankbaarheid naar Christus uit, die door zijn overwinning in het vlees de opstanding tot eeuwig leven voor anderen mogelijk heeft gemaakt. Paulus zegt nadrukkelijk: "Want, omdat de dood er is door een mens, is ook de opstanding van de doden door een mens" (1 Kor 15:22). De eerste mens, die God schiep, heeft de zonde en de dood de wereld binnengebracht (Rom 5:12). De "tweede mens", die God verwekt heeft, Zijn Zoon, heeft de strijd, die Adam verloor, door zijn gehoorzaamheid tot de kruisdood toe, gewonnen: "Want evenals in Adam allen sterven, zo zullen ook in Christus allen levend gemaakt worden" (1 Kor 15:22). Dit "levend gemaakt worden" houdt het ontvangen van een lichaam in, zoals het verheerlijkte lichaam dat aan Christus geschonken is: "En zoals wij het beeld van de stoffelijke gedragen hebben, zo zullen wij het beeld van de hemelse dragen" (vs. 49). Paulus troost de gemeente in Filippi met hetzelfde vooruitzicht: "Want wij zijn burgers van een rijk in de hemelen, waaruit wij ook de Here Jezus Christus als verlosser verwachten, die ons vernederd lichaam veranderen zal, zodat het aan zijn verheerlijkt lichaam gelijkvormig wordt, naar de kracht, waarmee Hij ook alle dingen Zich kan onderwerpen" (Flp 3:20,21).

Naast deze overeenkomst tussen Christus en de zijnen vestigt Paulus de aandacht op het verschil in de tijd: "Maar ieder in zijn eigen rangorde: Christus als eersteling, vervolgens die van Christus zijn bij zijn komst" (1 Kor 15:23). Er is dezelfde verwachting als die van de gelovigen in Israël: bij de dood gaat een mens de doodsslaap in het dodenrijk in, waar "geen werk of overleg of kennis of wijsheid" is (Pred 9:10). Voor Paulus en zijn medeapostelen, evenals voor alle leden van de vroege gemeente, geldt de boodschap die Daniel van Gods engel kreeg: "u zult rusten en opstaan tot uw bestemming aan het einde van de dagen" (Dan 12:13). Kort voor zijn martelaarsdood in Rome spreekt Paulus deze verwachting uit, als hij schrijft: "voorts ligt voor mij gereed de krans van de rechtvaardigheid, welke op die dag de Here, de rechtvaardige rechter, mij zal geven, maar niet alleen mij, maar ook allen, die zijn verschijning hebben liefgehad" (2 Tim 4:8). In een van zijn brieven looft Petrus de Vader, "die ons naar zijn grote barmhartigheid door de opstanding van Jezus Christus uit de doden heeft doen wedergebo-

ren worden tot een levende hoop, tot een onvergankelijke, onbevleete en onverwelkelijke erfenis ... die gereed ligt om geopenbaard te worden in de laatste tijd ... bij de openbaring van Jezus Christus" (1 Pet 1:3-7).

Met de verschijning van het boek van de apostel Johannes, waarin hij de visioenen bekendmaakte die hij op het eiland Patmos had ontvangen, bleek dat er nog veel moest gebeuren voordat het heil, dat klaar lag om geopenbaard te worden, eindelijk geschonken zou worden. Vandaar de troostwoorden voor de martelaars: "Zalig de doden, die in de Here sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, dat zij rusten van hun moeiten, want hun werken volgen hen na" (Op 14:13).

7. Het heil is dichtbij gekomen

*Zie, Ik kom spoedig en mijn loon is bij Mij,
om een ieder te vergelden, naardat zijn werk is. (Openbaring 22:12)*

Met de overeenkomst in heilsverwachting in het Oude en het Nieuwe Testament is er ook een opmerkelijk verschil. De sterke afkeer van de dood, die David en Hizkia tijdens hun ernstige ziekte tonen, staat in scherp contrast met wat Paulus schrijft als hij, een gevangene in Rome, rekening houdt met de mogelijkheid van zijn aanstaande dood. Zijn verlangen is dat Christus "zal worden grootgemaakt in mijn lichaam, hetzij door mijn leven, hetzij door mijn dood" (Flp 1:20). In leven heeft hij het voorrecht Christus te verkondigen als Heiland en Heer, en Hem op deze wijze te verhogen. Maar ook met een marteldood zou hij Christus verheerlijken, in navolging van de manier waarop Christus zelf de Vader verheerlijkte in zijn kruisdood op Golgotha. Kort daarvoor raakte Jezus ontroerd bij het vooruitzicht van zijn naderende dood: "Nu is mijn ziel ontroerd, en wat zal Ik zeggen? ... Vader, verheerlijk uw naam!" (Joh 12:27,28). Naast het grote offer van de Here beschouwt Paulus zijn dood als een bijbehorend plengoffer: "Maar ook indien ik geplengd word ... verblijd ik mij" (Flp 2:17); "nu al word ik als plengoffer geofferd en het tijdstip van mijn verscheiden staat voor de deur" (2 Tim 4:6). Vandaar zijn bereidwilligheid door te gaan met zijn leven van dienstbaarheid, óf te sterven voor de Here: "Want het leven is mij Christus en het sterven winst" (Flp 1:21).

De schrijver van de brief aan de Hebreëen vertelt zijn lezers, dat de eerdere geloofsgetuigen stierven met een sterke heilsverwachting, maar ook met het besef dat zij hier lange tijd op zouden moeten wachten: "slechts uit de verte hebben zij die gezien en begroet" (Heb 11:13). Gods gave van eeuwig leven lag op hun sterfdag nog aan de verre horizon. Daniël wist dat de eindtijd, evenals zijn opstanding, niet zou plaatsvinden voordat de profetieën van de drie grote wereldrijken, waarover Gods engel had gesproken, in vervulling waren gegaan.

Maar nu Christus is gekomen, gestorven, opgewekt en verhoogd tot Gods rechterhand, zoals David in een profetische psalm had voorzegd, leeft de verwachting dat het beloofde heil binnenkort zal komen. Paulus schrijft: "U verstaat immers de tijd wel, dat het thans voor u de ure is [dat het nu tijd voor u is] om uit de slaap te ontwaken. Want het heil is ons nu meer nabij, dan toen wij tot het geloof kwamen. De nacht is ver gevorderd, de dag is nabij" (Rom 13:11,12). Met het oog op Christus' verschijning kan de apostel schrijven: "wij, levenden, die achterblijven tot de komst van de Here, zullen in geen geval de ontslapenen voorgaan" (1 Tes 4:15).

Hoe onjuist het zou zijn hieruit de conclusie te trekken dat de apostel de stellige verwachting had in leven te blijven tot de komst van Christus, blijkt uit zijn woorden in een latere brief: "God heeft niet alleen de Here opgewekt, maar zal ook ons opwekken" (1 Kor 6:14). De suggestie dat Paulus in de tussenperiode van mening is veranderd, lijkt weinig aannemelijk. Toch beschrijven de schrijvers van het Nieuwe Testament hun tijd als "nu in het laatst van de dagen" (Heb 1:1), "de vol-einding van de eeuwen" (9:26), en "het einde van de tijden" (1 Pet 1:20). Zelfs in het boek Openbaring, met zijn profetieën die de indruk geven dat er veel gebeuren moet voor de verschijning van de Heiland, geeft de opgestane Here de belof-te: "Zie, Ik kom spoedig en mijn loon is bij Mij, om een ieder te vergelden, naardat zijn werk is" (Op 22:12).

De dood van zijn kracht beroofd

Het verschil in standpunt tussen gelovige dienaars van de HERE als de koningen David en Hizkia enerzijds en de apostelen anderzijds, komt niet alleen doordat de laatsten de vervulling van de belofte niet meer "uit de verte" zien. Christus heeft "de dood van zijn kracht beroofd" (2 Tim 1:10), zodat die niet meer de "angstwekkende dikke duisternis" is van voorheen. Met de verhoging van Christus hebben gelovigen het voorrecht met Hem verbonden te zijn, door middel van een symbolisch sterven en opstaan in de doop, en voortaan met Hem te leven in een innige relatie die vroeger niet mogelijk was. Zij die sterven, sterven "in de Here", in de verwachting dat wat met Hem is gebeurd ook hun ervaring zal zijn: "Want u bent gestorven en uw leven is verborgen met Christus in God. Wanneer Christus verschijnt, die ons leven is, zult ook u met Hem verschijnen in heerlijkheid" (Kol 3:3,4). Als Paulus dan schrijft: "ik verlang heen te gaan en met Christus te zijn", is dit in de verwachting dat hij zelf als een trouwe dienaar van God in heerlijkheid zal verschijnen "wanneer Christus verschijnt" (Flp 1:23). Zoals veel christenen in de eerste eeuw had Hij reden te denken dat zijn eventuele doods-slaap kort van duur zou zijn; maar kort of lang, Christus' opstanding heeft de kijk op de dood sterk veranderd: "Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars door Hem, die ons heeft liefgehad. Want ik ben verzekerd, dat noch dood noch leven ... ons zal kunnen scheiden van Gods liefde, die is in Christus Jezus, onze Here" (Rom 8:37-39). Hier spreekt een gelovige, die het voorrecht heeft in een heel ander tijdperk in de heilsgeschiedenis te leven dan zijn geestelijke voorvaders in Israël; iemand die dankzij Christus' komst – en door zijn persoonlijke vereenzelving met Hem in de doop – al is overgebracht in zijn Koninkrijk (Kol 1:13).

Direct nadat hij gesproken heeft over zijn overtuiging dat God "ook ons met Jezus zal opwekken", zegt Paulus dat "wij een gebouw van God hebben, in de hemel" (2 Kor 5:1). Dat het niet nodig zal zijn voor gelovigen naar de hemel te gaan om dit 'gebouw' van een onsterfelijk en onvergankelijk lichaam te bewonen,

blijkt ook uit het daaropvolgende vers, waarin hij zegt dat het huis dat nu in de hemel is, "uit de hemel" gebracht zal worden. "Wij verlangen ernaar met onze woning uit de hemel overkleed te worden". De gedachte van een lichaamloos leven van de ziel, waarmee de Grieken zo vertrouwd waren, wijst Paulus van de hand: "als wij maar bekleed, en niet naakt, zullen bevonden worden". Hij verlangt naar een verhuizing uit zijn tegenwoordige gebrekkige lichaam, om voortaan te wonen in het nieuwe lichaam dat Christus bij zijn komst uit de hemel mee zal brengen. Hiervoor gebruikt hij opnieuw het beeld van een verhuizing naar een nieuwe woning: "wij begeren te meer ons verblijf in het lichaam te verlaten en bij de Here onze intrek te nemen" (vs. 8). Twee verzen later wordt opnieuw bevestigd dat dit niet eerder dan bij Christus' komst als Rechter zal gebeuren: "Want wij moeten allen voor de rechterstoel van Christus openbaar worden, opdat een ieder wegdrage wat hij in zijn lichaam gedaan heeft, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad" (vs. 10).

Omdat de scheiding tussen rechtvaardigen en onrechtvaardigen voor Christus' rechterstoel aan het licht komt, lijkt het uitgesloten dat de rechtvaardigen al onsterfelijk zijn bij hun opstanding. Dit wordt bevestigd door Paulus' woorden: "allen zullen wij veranderd worden" (1 Kor 15:51). Het tegenwoordige lichaam moet een enorme verandering ondergaan: "Want dit vergankelijke moet onvergankelijkheid aandoen en dit sterfelijke moet onsterfelijkheid aandoen" (vs. 53).

Voor sommige leden van de gemeente in Korinte was deze gedachte van leven in een lichaam vreemd. Wat voor lichaam zal dat zijn, hadden zij gevraagd. Paulus' antwoord is een verwijzing naar de bonte verscheidenheid van lichaamsvormen die in de natuur te zien zijn: "Zo is het ook met de opstanding van de doden. Er wordt gezaaid in vergankelijkheid, en opgewekt in onvergankelijkheid; er wordt gezaaid in oneer en opgewekt in heerlijkheid; er wordt gezaaid in zwakheid, en opgewekt in kracht. Er wordt een natuurlijk lichaam gezaaid en een geestelijk lichaam opgewekt. Is er een natuurlijk lichaam, dan bestaat er ook een geestelijk lichaam" (1 Kor 15:42-44). Paulus' redenering berust op het contrast tussen wat hij "de eerste mens, Adam" noemt, en "de laatste Adam". Hij verwijst naar het boek Genesis, waar staat: "Toen formeerde de HERE God de mens van stof uit de aardbodem, en blies de levensadem in zijn neus; zo werd de mens tot een levend wezen [ziel]" (Gen 2:7). Deze mens had "een natuurlijk lichaam", "werd een levende ziel", was "uit de aarde, stoffelijk", evenals zijn nakomelingen. Daartegenover is Christus als "de laatste Adam een levendmakende geest". Hij is dit geworden door uit de doden opgewekt te worden, en "verklaard Gods Zoon te zijn in kracht" (Rom.1:4). De kracht waarmee de verhoogde Here zijn trouwe dienaars zal veranderen, zodat zij een verheerlijkt lichaam zullen hebben zoals zijn eigen verheerlijkte lichaam (Flp 3:21), is hier de Geest waarmee Hij ze levend maakt. De

woorden "de tweede mens is uit de hemel" hebben dus geen betrekking op zijn eerste komst, maar op zijn verschijning met macht en heerlijkheid, bekleed met bovennatuurlijke kracht om zijn volk te veranderen: "Gelijk de stoffelijke is, zijn ook de stoffelijken, en zoals de hemelse is, zijn ook de hemelsen. En zoals wij het beeld van de stoffelijke gedragen hebben, zo zullen wij het beeld van de hemelse dragen" (1 Kor 15:48,49). Met deze gelijkheid aan Christus' verheerlijkt lichaam zal Gods doel met Zijn uitverkorenen bereikt zijn: "Want die Hij tevoren gekend heeft, heeft Hij ook tevoren bestemd tot gelijkvormigheid aan het beeld van zijn Zoon, opdat Hij de eerstgeborene zou zijn onder vele broeders" (Rom 8:29).

De apostel besluit zijn zeer indrukwekkende betoog over de opstanding, door nog een keer de noodzaak van een lichaamsverandering uit te leggen. "Vlees en bloed", dat wil zeggen de mens in zijn huidige bestaanswijze, is niet in staat Gods Koninkrijk binnen te gaan. Zelfs zij die niet komen te overlijden voordat Christus gekomen is, moeten een lichaamsverandering meemaken. Zij zullen dit ervaren op hetzelfde ogenblik, samen met alle andere kinderen van God: "Allen zullen wij niet ontslapen, maar allen zullen wij veranderd worden, in een ondeelbaar ogenblik, bij de laatste bazuin ... Want dit vergankelijke moet onvergankelijkheid aandoen en dit sterfelijke moet onsterfelijkheid aandoen" (vs. 53). Paulus stelt de overgang tot leven voor als een proces dat in dit leven begint, zonder wat gezaaid wordt nader aan te duiden: "Er wordt gezaaid in vergankelijkheid, en opgewekt in onvergankelijkheid". Het zaad is geen lijk en het zaaien geen begrafen. Wat hiermee beschreven wordt, is een proces in het leven van de gelovige, zoals in Jezus' gelijkenis van de zaaier, waarin het goede zaad van het evangelie in het hart van de mens wordt gezaaid en ontkiemt. In zijn tweede brief aan de gemeente in Korinte spreekt Paulus over het tweeledige proces dat steeds werkzaam is in hemzelf: "te allen tijde het sterven van Jezus in het lichaam omdragende, opdat ook het leven van Jezus zich in ons lichaam openbare ... maar al vervalt ook onze uiterlijke mens, toch wordt de innerlijke van dag tot dag vernieuwd. Want de lichte last van de verdrukking van een ogenblik bewerkt voor ons een alles verre te boven gaand eeuwig gewicht van heerlijkheid, daar wij niet zien op het zichtbare, maar op het onzichtbare; want het zichtbare is tijdelijk, maar het onzichtbare is eeuwig" (2 Kor 4:10,16-18; Rom 8:11).

8. Van dood tot nieuw leven

God geeft er een lichaam aan, gelijk Hij dat gewild heeft.

(1 Korintiërs 15:38)

De Bijbel stelt de schepping van de mens voor met de woorden: "Toen formeerde de HERE God de mens van stof uit de aardbodem en blies de levensadem in zijn neus; zo werd de mens tot een levend wezen" (Gen 2:7). God maakt een lichaam en geeft daar leven aan met de lucht die de mens inademt. Houdt een mens op met ademen dan heeft hij geen leven meer: "gaat zijn adem uit, dan keert hij weer tot zijn aarde, op die dag vergaan zijn plannen" (Ps 146:4). Leven is altijd lichamenlijk; zonder lichaam is er geen leven. De Griekse zienswijze op het lichaam als een gevangenis, een straf die een mens moet ondergaan totdat de dood bevrijding brengt, is scherp tegengesteld aan de Bijbelse opvatting van leven in lichamenlijkheid. De Bijbel beschouwt de mens als een door de adem in leven gehouden lichaam, en niet als een in een lichaam gevangen zittende ziel.

Door de invloed van deze Griekse ideeën, ontstond in de vroege gemeente in de Grieks-Romeinse wereld de dwaling dat wat men in zijn lichaam deed buiten zijn geestelijk leven in Christus lag. Paulus keurde dit onverantwoord misbruik van het lichaam sterk af: "Maar het lichaam is niet voor de hoererij, maar voor de Here, en de Here voor het lichaam. God heeft niet alleen de Here opgewekt, maar zal ook ons opwekken door zijn kracht ... Of weet u niet, dat uw lichaam een tempel is van de heilige Geest, die in u woont, die u van God ontvangen hebt? ... Verheerlijk dan God met uw lichaam" (1 Kor 6:13-20). In zijn brief aan de Romeinen vermaant Paulus zijn lezers "dat u uw lichamen stelt tot een levend, heilig en God welgevallig offer: dit is uw redelijke eredienst" (Rom 12:1). Zijn verlangen is Christus groot te maken in zijn lichaam (Flp 1:20).

Paulus ziet het lichaam dus als Gods schepping en Gods gave. Hij deelt het geloof van de psalmist: "Erken, dat de HERE God is; Hij heeft ons gemaakt, en Hem behoren wij toe" (Ps 100:3), en Job: "Uw handen hebben mij gewrocht en gevormd, geheel en volledig" (Job 10:8). De mens toont in zijn lichaam zijn eerbied voor God door Hem te gehoorzamen. Het lichaam is door God geschapen tot Zijn eer en voor Zijn dienst. Het mag dus niet beheerst worden door begeerten die aanleiding geven tot zonde. Zoals Paulus in een andere brief vermaant: "Laat dan de zonde niet langer als koning heersen in uw sterfelijk lichaam, zodat u aan zijn begeerten zou gehoorzamen" (Rom 6:12). Karakteristiek voor de Bijbelse beschouwing van zonde als het misbruik van de ledematen van het lichaam, is de wijze waarop Paulus het gedrag van de zondaar aan de kaak stelt aan de hand van een aantal Schriftpassages: "Hun keel is een open graf, met hun tong plegen

zij bedrog, addergif is onder hun lippen; hun mond is van vloek en bitterheid vol; snel zijn hun voeten om bloed te vergieten, verwoesting en ellende zijn op hun wegen, en de weg van de vrede kennen zij niet. De vreze voor God staat hun niet voor ogen" (Rom 3:13-18).

De opwekking van het lichaam

Dat de functie van het lichaam niet beperkt is tot dit leven, blijkt uit de wijze waarop Paulus, middenin zijn vermaan het lichaam als een heilige tempel te beschouwen, over de opwekking van Christus' lichaam spreekt, en wel als voorbode van het terugkeren van levende lichamelijke van allen die in Christus zijn: "God heeft niet alleen de Here opgewekt, maar zal ook ons opwekken". Gods voornemen is niet het lichaam af te schaffen als iets minderwaardigs, waarvoor in Zijn Koninkrijk geen plaats meer is, maar het te verlossen uit zijn huidige, aan de zonde onderworpen, toestand. Wat Paulus verwacht is niet verlossing uit het lichaam maar van het lichaam, zoals wij dat nu hebben: "wij, die de Geest als eerste gave ontvangen hebben, zuchten bij onszelf in de verwachting van het zoonchap: de verlossing van ons lichaam" (Rom 8:23). Hiermee komt een eind aan de onderworpenheid van een mens aan de begeerten die tot zonde verleiden. De opstanding van Christus is hier de belofte van, want Hij liet zijn lichaam niet achter in het graf maar werd lichamenlijk opgewekt uit de doden. Toen Jezus op de avond van zijn opstandingsdag aan de discipelen verscheen, liet Hij hun zijn handen en voeten zien en voelen, en vroeg zelfs om iets te eten, als bewijs dat Hij lichamenlijk aanwezig was. "Zie mijn handen en mijn voeten, dat Ik het zelf ben; betast Mij en zie, dat een geest geen vlees en beenderen heeft, zoals u ziet, dat Ik heb" (Luc 24:39). Het enige bewijs dat Jezus weer in leven was dat Thomas bereid was te accepteren, was zijn lichaam met de littekens van zijn kruisiging te zien en aan te raken, en dit bewijs heeft de Here hem gegeven: "Breng uw vinger hier en zie mijn handen en breng uw hand en steek die in mijn zijde, en wees niet ongelovig, maar gelovig" (Joh 20:27).

De apostelen zien in Jezus' lichamenlijke opstanding de verzekering, dat allen die in Christus gestorven zijn ook een lichamenlijke opwekking ten deel zal vallen. Dit verband is te zien in Paulus' brief aan de Romeinen: "En indien de Geest van Hem, die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, dan zal Hij, die Christus Jezus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door zijn Geest, die in u woont" (Rom 8:11). "Immers, wij weten, dat Hij, die de Here Jezus opgewekt heeft, ook ons met Jezus zal opwekken" (2 Kor 4:14). De belofte van nieuw leven in Gods Koninkrijk houdt een nieuw lichaam in, gelijk aan dat van Christus: "Want wij zijn burgers van een rijk in de hemelen, waaruit wij ook de Here Jezus als verlosser verwachten, die ons vernederd lichaam veranderen zal, zodat het aan zijn verheerlijkt lichaam gelijkvormig wordt, naar de kracht

waarmee Hij ook alle dingen Zich kan onderwerpen" (Flp 3:20,21). De apostel Johannes, die zelf op de Olijfberg bij Christus' hemelvaart de boodschap van Gods engelen had gehoord, dat Hij op dezelfde wijze zal terugkomen als Hij naar de hemel is gegaan – dat wil zeggen zichtbaar en lichamenlijk – schrijft: "wij weten, dat, als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem gelijk zullen wezen; want wij zullen Hem zien, zoals Hij is" (1 Joh 3:2).

Met wat voor lichaam?

In antwoord op de vragen: 'Hoe worden de doden opgewekt?' en: 'Met wat voor lichaam komen zij?' verwijst Paulus naar de grote verscheidenheid van lichaamsvormen in Gods schepping en van hun heerlijkheid. "Er zijn hemelse en aardse lichamen, maar de glans van de hemelse is anders dan die van de aardse. De glans van de zon is anders dan die van de maan en van de sterren, want de ene verschilt van de andere in glans. Zo is het ook met de opstanding van de doden" (1 Kor 15:40-42). Hoe zou een mens, gezien de ontelbare lichaamsvormen in de natuur, kunnen twijfelen aan Gods vermogen een passend lichaam te geven aan hen die Hij waardig acht eeuwig leven te ontvangen?

Achter de sceptische vraag over het lichaam schuilt hetzelfde ongeloof en onbegrip als van de Sadduceeën, toen zij naar Jezus kwamen met een strikvraag over een zeven keer getrouwde vrouw en het probleem dat dit zou opleveren als zij en haar zeven mannen weer in leven zouden zijn op de opstandingsdag: "U dwaalt, want u kent de Schriften niet noch de kracht van God" (Mat 22:29). Een dergelijke mentaliteit onder de Korintiërs keurt Paulus af met de berisping: "Dwaas!" Hiervan uitgaande geeft Paulus het verschil aan tussen het huidige lichaam en dat nieuwe verheerlijkte lichaam, dat Christus bij zijn wederkomst zal schenken: "Er wordt gezaaid in vergankelijkheid, en opgewekt in onvergankelijkheid; er wordt gezaaid in oneer, en opgewekt in heerlijkheid; er wordt gezaaid in zwakte, en opgewekt in kracht. Er wordt een natuurlijk lichaam gezaaid, en een geestelijk lichaam opgewekt" (1 Kor 15:42-44).

Welke capaciteiten het toekomstige lichaam zal hebben, wordt vooral aangeduid op een wijze die laat zien dat de beperkingen van het tegenwoordige aardse bestaan er niet meer zullen zijn. Dit komt overeen met beschrijvingen van het heil dat Gods kinderen zullen ervaren: "een onvergankelijke, onbevleete en onverwelkelijke erfenis" (1 Pet 1:4), "waar de dood niet meer zal zijn, noch rouw, noch geklaag, noch moeite zal er meer zijn" (Op 21:4). Maar wanneer we bedenken hoe wonderlijk de zintuigen en de geestelijke capaciteiten van het menselijk lichaam nu al zijn, dan is een nieuw en nog beter lichaam een opwindend vooruitzicht.

Zeer teleurstellend is hoe de Grieken, met al hun liefde voor vorm en kleur en schoonheid, evenals gymnastiek, onder invloed van een bepaalde filosofische opvatting over geest en materie, zo'n laatdunkende kijk hadden op het lichaam als zodanig.

Achter de woorden "is er een natuurlijk lichaam, dan bestaat er ook een geestelijk lichaam" zit niet de idee dat je als mens ontwikkelingsfasen doormaakt. Want waarom zou het bestaan van een sterfelijk lichaam op zichzelf als bewijs dienen voor een toekomstig, onsterfelijk lichaam? Paulus heeft hier de historische figuren van Adam en Jezus Christus voor ogen. De eerste mens, Adam, werd geschapen als een levende ziel, en heeft aan zijn nageslacht dezelfde kwaliteiten van een aards lichaam doorgegeven. Intussen is Christus gekomen, die sinds zijn opstanding een geestelijk lichaam heeft en de macht om anderen te veranderen zodat zij zoals Hij zullen zijn: "De eerste mens is uit de aarde, stoffelijk, de tweede mens is uit de hemel. Zoals de stoffelijke is, zijn ook de stoffelijken, en zoals de hemelse is, zijn ook de hemelsen. En zoals wij het beeld van de stoffelijke gedragen hebben, zo zullen wij het beeld van de hemelse dragen" (1 Kor 15:47-49). Adam en Christus staan hier, evenals op andere plaatsen in Paulus' brieven, ieder als hoofdfiguren van een schepping: Adam van de natuurlijke mensheid, Christus van een nieuwe mensheid, Gods zonen die op de dag van hun openbaring in heerlijkheid wachten, "omdat ook de schepping zelf van de dienstbaarheid aan de vergankelijkheid zal bevrijd worden tot de vrijheid van de heerlijkheid van Gods kinderen" (Rom 8:21).

Wanneer deze verandering zal plaatsvinden, heeft de apostel al gezegd: bij Christus' komst (vs. 23). Dat deze plaats zal vinden nadat Christus als Rechter zijn zegen heeft uitgesproken, ligt voor de hand – al laat Paulus in 1 Korintiërs 15, vanwege zijn thema, Christus' oordeel buiten beschouwing. De schrijver van de brief aan de Hebreeën merkt op, dat de geloofsgetuigen uit vroeger tijden op de vervulling van de heilsbeloften moeten wachten, opdat ook nieuwe generaties dezelfde gelegenheid mogen ontvangen: "daar God iets beters met ons voor had, zodat zij niet zonder ons tot de volmaaktheid konden komen" (Heb 11:40). Als Christus gekomen is, ontvangen al Gods kinderen samen en tegelijkertijd zijn gave van nieuw leven, en ervaren het plotselinge overgaan tot nieuw, volmaakt en eindeloos leven in een verheerlijkt lichaam.

9. Eeuwig leven nu

Wij weten, dat wij overgegaan zijn uit de dood in het leven ...

(1 Johannes 3:14)

Ook in het vierde evangelie neemt deze verwachting van eeuwig leven bij de komst van Christus in de eindtijd een belangrijke plaats in. In zijn rede na het wonder van de spijziging van de vijfduizend spreekt Jezus hier tot driemaal toe over: "Ik zal hem opwekken op de jongste dag" (Joh 6:40,44,54). Dit is het vooruitzicht waarmee Jezus Martha wil troosten, en in antwoord op zijn woorden: "Uw broer zal opstaan" beaamt zij deze verwachting: "Ik weet, dat hij zal opstaan bij de opstanding op de jongste dag" (Joh 11:23-24). Als Jezus spreekt over de macht die Hem, en geen ander, geschonken wordt, zegt Hij: "want de ure komt, dat allen, die in de graven zijn, naar zijn stem zullen horen, en zij zullen uitgaan, wie het goede gedaan hebben, tot de opstanding ten leven, wie het kwade bedreven hebben, tot de opstanding ten oordeel" (Joh 5:28,29).

Tegenover dit toekomstige uur van de opstanding uit de doden spreekt Jezus, in gelijklopende bewoordingen, van een overgang die in dit leven plaatsvindt: "Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, de ure komt en is nu, dat de doden naar de stem van de Zoon van God zullen horen, en die haar horen, zullen leven" (vs. 25). In de beide gevallen hoort een mens Christus' stem, en door het horen ontvangt hij eeuwig leven. Maar in dit geval roept Christus' stem niet, zoals eens voor het graf van Lazarus, een mens uit zijn lichamelijke dood maar uit zijn geestelijke dood: "Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, wie mijn woord hoort en Hem gelooft, die Mij gezonden heeft, heeft eeuwig leven en komt niet in het oordeel, want hij is overgegaan uit de dood in het leven" (vs. 24). Hiermee wordt, op een op andere plaatsen in de Schrift ongebruikelijke wijze, het beslissende moment van de overgang van het tijdelijke tot het eeuwig leven verplaatst van de toekomst naar het heden.

Dit perspectief is kenmerkend voor het vierde evangelie. Met de komst van Christus bevinden mensen zich in een crisissituatie, want door de confrontatie met Gods Zoon worden zij gedwongen positie in te nemen, door één van de alternatieven, geloven of niet geloven, te kiezen: "Wie in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld; wie niet gelooft, is al veroordeeld, omdat hij niet heeft geloofd in de naam van de eniggeboren Zoon van God" (Joh 3:18).

Tegenover de belofte van eeuwig leven in de eindtijd spreekt Jezus herhaaldelijk over eeuwig leven als iets dat de gelovige al in dit leven heeft: "Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven" (3:36); "Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven" (Joh 6:54).; "Een ieder, die leeft en in Mij gelooft, zal in eeu-

wigheid niet sterven" (Joh 11:26). Wat Jezus in zulke uitspraken bedoelt met het leven dat de gelovige al in dit leven heeft, blijkt uit zijn woorden: "Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, die U gezonden hebt" (Joh 17:3). Deze kennis is meer dan vertrouwdheid met de feiten van het bestaan van God en Zijn Zoon, en heeft de oudtestamentische betekenis van ervaringskennis, de ervaring van een relatie met de Vader en Christus. In deze relatie kent een mens het leven dat eeuwig is.

Voor de apostel Johannes is 'eeuwig leven hebben' hetzelfde als 'Christus hebben': "Dit is het getuigenis: God heeft ons eeuwig leven gegeven en dit leven is in zijn Zoon. Wie de Zoon heeft, heeft het leven; wie de Zoon niet heeft, heeft het leven niet" (1 Joh 5:11,12). Christus geeft de zekerheid, is de reden voor, de basis van, de hoop op heerlijkheid. Alles richt zich op de gemeenschap met Hem, nu en in de toekomst wanneer Hij teruggekomen is. Voor Paulus is het voldoende zich het toekomstige leven in Gods Koninkrijk voor te stellen met de gedachte: "en zó zullen wij altijd met de Here zijn" (1 Tes 4:17).

Wat Johannes bedoelt met "Christus hebben", drukt Paulus uit als: "in Christus"*. Hij legt in een aantal brieven de innige verbondenheid van een gelovige met Christus uit. Door middel van de doop legt een mens zijn vroegere levenswijze af, als hij zich met Christus in diens dood vereenzelvigd. Hij staat uit dat watergraf op, als door een geestelijke opstanding, tot nieuw leven, met Christus als zijn Here. Deze grote ommekeer in zijn leven staat Paulus voor ogen, als hij zegt: "Met Christus ben ik gekruisigd, en toch leef ik, dat is, niet meer mijn ik, maar Christus leeft in mij. En voor zover ik nu nog in het vlees leef, leef ik door het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en Zich voor mij heeft overgegeven" (Gal 2:20). Op grond van deze verbondenheid met Christus ziet zijn dienaar uit naar eeuwig leven bij zijn wederkomst: "Want u bent gestorven en uw leven is verborgen met Christus in God. Wanneer Christus verschijnt, die ons leven is, zult ook u met Hem verschijnen in heerlijkheid" (Kol 3:3,4).

De God van de aartsvaders

In tegenstelling tot de Farizeeën geloofden de Sadduceeën niet in de opstanding van het lichaam. Toen Jezus antwoord gaf op hun strikvrage over de vaak getrouwde vrouw, vond Hij bewijs van de opstanding in dat deel van de Schrift waarvoor zij de meeste waardering hadden: de boeken van Mozes. Hij verwees naar de wijze waarop God Zich aan Mozes bekendmaakte, toen Hij hem opdroeg naar Egypte terug te gaan om zijn volk daaruit te verlossen: "Ik ben de God van uw vader, de God van Abraham, de God van Isaäk en de God van Jakob" (Ex 3:6). Geen woord hier over opstanding, maar de erkenning van Gods relatie met de aartsvaders, die al lang waren gestorven. God had op deze wijze niet gesproken,

ware het niet dat Hij voornemens was hen tot leven terug te roepen; en aangezien de Bijbel geen bestaanswijze kent behalve leven in een lichaam, houdt dit in dat zij opgewekt zullen worden.

Toekomstig oordeel

Deze tegenwoordige ervaring van een levengevende relatie met Christus, sluit dus de opstanding van het lichaam bij de wederkomst van Christus en de verschijning voor Hem als Rechter helemaal niet uit: "Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven en Ik zal hem opwekken op de jongste dag ... Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, blijft in Mij en Ik in hem" (Joh 6:54-56). In de gemeenschap met Christus ligt de zekerheid, dat Hij elke dienaar van Hem uit de dood zal redden. Ook in zijn komst als Rechter ligt de zekerheid van het ontvangen van een onsterfelijk lichaam. Na te hebben gezegd dat de Vader Hem leven in zichzelf had geschonken, zei Jezus verder: "En Hij heeft Hem macht gegeven om gericht te houden, omdat Hij de Mensenzoon is" (Joh 5:26,27). De woorden: "komt niet in het oordeel", en "de opstanding ten oordeel", kunnen dus alleen de veroordeling van hen die ongehoorzaam waren betekenen. Want de levengevende relatie met Christus, die door geloof tot stand komt, kan verbroken worden door ongeloof en ongehoorzaamheid. Jezus gebruikt hierbij het beeld van ranken aan een wijnstok: "Ik ben de wijnstok, u bent de ranken. Wie in Mij blijft, zoals Ik in hem, die draagt veel vrucht, want zonder Mij kunt u niets doen. Wie in Mij niet blijft, is buitengeworpen als de rank en is verdord, en men verzamelt ze en werpt ze in het vuur en zij worden verbrand" (Joh 15:5-6). Paulus legt niet-Joodse gelovigen uit, dat zij als loten zijn die op de edele olijf van Israël zijn geënt. Dit voorrecht mag echter geen aanleiding geven tot hoogmoed tegenover Israël: "Want indien God de natuurlijke takken niet gespaard heeft, Hij zal ook u niet sparen" (Rom 11:21). Het gevaar afgesneden te worden van de wijnstok of de edele olijf – vanwege onvruchtbaarheid, ongeloof, ongehoorzaamheid, een niet passende levenswijze – blijft altijd aanwezig. Zelfs Paulus hield ernstig rekening met de sombere mogelijkheid op de dag van het oordeel door Christus verworpen te worden: "ik tuchtig mijn lichaam en houd het in bedwang, om niet, na anderen gepredikt te hebben, zelf afgewezen te worden" (1 Kor 9:27).

Vandaar dat het 'loon' dat Gods kinderen geschonken zal worden, zowel een zeer bijzonder blijk van genade zal zijn – die een mens helemaal niet kan verdienen of waardig zijn – als een erkenning van trouwe gehoorzaamheid. De dag van Christus' wederkomst is tegelijkertijd "de openbaring van het rechtvaardig oordeel van God, die een ieder vergelden zal naar zijn werken: hun, die, in het goeddoen volhardende, heerlijkheid, eer en onvergankelijkheid zoeken, het eeuwige leven" (Rom 2:6,7). In de lofprijzing van God vanwege de komst van Zijn Konink-

rijk, wordt van deze dag gezegd dat die de tijd is "voor de doden om geoordeeld te worden en om het loon te geven aan uw knechten, profeten, en aan de heiligen en aan hen, die uw naam vrezen, aan de kleinen en de groten" (Op 11:18). De verhoogde Christus spoort zijn dienaars aan Hem trouw te blijven met de woorden: "Zie, Ik kom spoedig en mijn loon is bij Mij om een ieder te vergelden, naardat zijn werk is" (Op 22:12).

De toekomst van de goddelozen

De Bijbel roept mensen op "in het goeddoen volhardende, heerlijkheid, eer en onvergankelijkheid [te] zoeken" en geeft hen die dit doen de belofte van eeuwig leven (Rom 2:7). Daartegenover zet de Bijbel de gevolgen van ongehoorzaamheid, wanneer aan Gods voorwaarden niet wordt voldaan. Jezus spreekt over twee wegen, één die naar het leven leidt en een andere waarlangs de meeste mensen door deze wereld gaan, een brede weg die naar het verderf leidt.

Dat dit 'verderf' het volledig einde van een mens betekent, blijkt onder andere uit de beelden die de Here Jezus bij andere gelegenheden heeft gebruikt. Hij spreekt over onrechtvaardigen die in de vurige oven worden geworpen. Dat is geen beeld van foltering (laat staan eeuwig), maar van vernietiging. Hiermee zinspeelt Hij op de woorden van Maleachi over een dag "brandend als een oven": "Dan zullen alle overmoedigen en allen die goddeloosheid bedrijven, zijn als stoppels, en de dag die komt, zal hen in brand steken ... welke hun wortel noch tak zal overlaten" (Mal 4:1; Mat 13:41,42).

Dat dit verderf geen einde kent, geeft ook Paulus aan: "Dezen zullen boeten met een eeuwig verderf, ver van het aangezicht van de Here en van de heerlijkheid van zijn sterkte, wanneer Hij komt" (2 Tes 1:9). De betekenis van 'eeuwig' als altijddurend is te zien op andere plaatsen waar het woord in het Nieuwe Testament voorkomt: "de eeuwige God" (Rom 16:26); Gods "eeuwige heerlijkheid" (1 Pet 5:10); "God heeft ons eeuwig leven gegeven" (1 Joh 5:11). Tegenover wat hij 'Gods doden' noemt, spreekt Jesaja van het vergaan van anderen die over Gods volk hebben geheerst: "daarom hebt U hen bezocht en verdelgd en alle gedachtenis aan hen uitgeroeid" (Jes 26:14). Onder hen die Gods volk onder hun heerschappij brachten was Babel, en in zijn profetie over deze macht spreekt Jeremia over vorsten en machthebbers die zullen "inslapen tot een eeuwig slaap en niet ontwaken" (Jer 51:39,57).

Ditzelfde contrast tussen rechtvaardigen die opgewekt zullen worden en onrechtvaardigen die nooit zullen ontwaken, wordt ook op niet mis te verstane wijze getoond in een psalm over de ontoereikendheid van rijkdom: "Als schapen zinken zij in het dodenrijk, de dood weidt hen. Maar God zal mijn leven verlossen uit de macht van het dodenrijk, want Hij zal mij opnemen ... De mens, die met al

zijn praal geen inzicht heeft, is gelijk aan de beesten, die vergaan" (Ps 49:12 en verder).

Wij mensen hebben helemaal geen recht op eeuwig leven. Dit is Gods gave, geschonken uit liefde aan hen die aan Zijn voorwaarden hebben voldaan. Waarom zou het korte leven, dat ons eenmaal werd geschonken, recht geven op eendeloos leven? De doodsslaap kent geen pijn of lijden, en is slechts een terugkeer naar het niet-zijnde, waaruit wij allen zijn gekomen. Het wonder is dat God in Zijn goedheid sommigen uit een gevallen mensheid opneemt als kinderen in Zijn volmaakte familie "tot lof van de heerlijkheid van zijn genade". "God zij dank voor zijn onuitsprekelijke gave" (2 Kor 9:15).

* In Christus

Met de term in Christus bedoelt Paulus dat God de gelovigen ziet in Zijn Zoon Jezus Christus. Bijvoorbeeld in de brief aan de Galaten (3:26) ziet God hen als zonen in Zijn Zoon. En in het volgende vers hebben zij zich met Christus' kruisdood vereenzelvigd door hun doop. De aan Abraham gegeven zegen is tot de niet-Joodse gelovigen gekomen in Jezus Christus (vs. 14).

Velen hebben moeite met onze naam *Broeders in Christus*. Maar waarom? Juist vanuit deze gedachte dat God Zijn Zoon Jezus en hen die in Christus gedoopt zijn allen als Zijn zonen beschouwd, is het dat de schrijver van de brief aan de Hebreëen zegt: "Want Hij [God] die heiligt, en zij, die geheiligd worden [zij die zich met Christus vereenzelvigen], zijn allen uit één [God]; daarom schaamt Hij [Christus] Zich niet hen broeders te noemen" (Heb 2:11).

Beschouwen wij ons dan als meer of beter dan andere gelovigen door dit te zeggen? Integendeel! Wij noemen ons zo omdat wij als broeders en zusters beschouwen waarvoor Christus zich niet schaamt hen zo te noemen. En dat zijn zij die in ieder geval voldoen aan het hiervoor genoemde gestelde criterium van persoonlijk geloof en de bewuste daad van gehoorzaamheid in de doop:

"Want u bent allen zonen van God, door het geloof, in Christus Jezus. Want u allen, die in Christus gedoopt bent, hebt u met Christus bekleed ... u bent ... één in Christus Jezus." (Gal 3:26-28)

Aanhangsel

een overzicht van de Bijbelse hoop op leven

Onjuiste en gebrekkige opvattingen van de Bijbelse boodschap ontstaan dikwijls doordat men slechts aandacht heeft voor enkele teksten en aspecten, of eigen opvattingen gaat 'bewijzen' uit de Bijbel. Het is echter van groot belang om met behulp van een Concordantie een ruim beeld van een bepaald onderwerp te krijgen, waarbij de bijzonderheden in het patroon als geheel passen.

A. het Oude Testament

1. De mens werd geformeerd uit het stof van de aarde en door het inblazen van de levensadem werd hij een levende ziel. Bij de dood gaan lichaam en levensadem weer uiteen zodat er geen levend wezen meer is:

"Toen formeerde de HERE God de mens van stof uit de aardbodem en blies de levensadem in zijn neus; zo werd de mens tot een levend wezen" (Gen 2:7).

"... zult u brood eten, totdat u tot de aardbodem weerkeert, omdat u daaruit genomen bent; want stof bent u en tot stof zult u weerkeren" (Gen 3:19).

"Alles, in welks neus de adem van de levensgeest was ... stierf" (Gen 7:22).

"U doet de sterveling weerkeren tot stof, en zegt: Keer weer, u mensenkinderen" (Ps 90:3).

"Vertrouw niet ... op een mensenkind, bij wie geen heil is; gaat zijn adem uit, dan keert hij weer tot zijn aarde, te dien dage vergaan zijn plannen" (Ps 146:3,4).

"... voordat het stof weerkeert tot de aarde, zoals het geweest is, en de geest weerkeert tot God, die hem geschonken heeft" (Pred 12:7).

2. Bij de dood gaan alle mensen het dodenrijk in, en weten niets meer:

"Want in de dood is aan U geen herinnering; wie zou U loven in het dodenrijk?" (Ps 6:6).

"Zult U aan de doden een wonder doen; zullen schimmen opstaan en U loven? Wordt in het graf uw goedertierenheid verkondigd, uw trouw in de plaats van vertering? Wordt uw wondermacht in de duisternis bekend, uw gerechtigheid in het land van de vergetelheid?" (Ps 88:11-13).

"Niet de doden zullen de HERE loven, niemand van wie in de stilte zijn neergedaald" (Ps 115:17).

"Al wat uw hand vindt om naar uw vermogen te doen, doe dat, want er is geen werk of overleg of kennis of wijsheid in het dodenrijk, waarheen u gaat" (Pred 9:10).

"Want het dodenrijk looft U niet, de dood prijst U niet; wie in groeve zijn neerge-daald, hopen niet op uw trouw. De levende, de levende, hij looft U" (Jes 38:18,19).

3. Er zijn mensen die na hun dood nooit meer zullen leven:

"Niet alzo de goddelozen: die toch zijn als kaf dat de wind verstrooit ... de weg van de goddelozen vergaat" (Ps 1:4,6).

"U hebt de volken bedreigd, de goddelozen te gronde gericht, hun naam hebt u uitgewist voor eeuwig en altijd ... zelfs hun gedachtenis is vergaan" (Ps 9:6,7).

"De mens, die met al zijn praal geen inzicht heeft, is gelijk aan de beesten, die vergaan" (Ps 49:21).

"Maar God zal u voor eeuwig verbreken, Hij zal u wegrukken en uit de tent sleu-ren, u ontwortelen uit het land van de levenden" (Ps 52:7).

"Wanneer de goddelozen uitspruiten als het groene kruid en alle bedrivers van ongerechtigheid bloeien – zij zullen voor immer verdelgd worden" (Ps 92:8).

"De HERE bewaart allen die Hem liefhebben, maar Hij verdelgt alle goddelo-zen" (Ps 145:20).

"Want voor de boze is er geen toekomst, de lamp van de goddelozen wordt uit-geblust" (Spr 24:20).

"Voor wie niet spreekt naar dit woord, is er geen dageraad" (Jes 8:20).

"hebt U hen bezocht en verdelgd en alle herinnering aan hen uitgeroeid" (Jes 26:15).

4. Gelovige Israëlieten hebben uitgezien naar een 'ontwaken' tot nieuw leven, in wat zij een 'morgenstond' noemen:

"Maar ik zal in gerechtigheid uw aangezicht aanschouwen, en bij het ontwaken mij verzadigen met uw beeld" (Ps 17:15).

"De oprechten heersen over hen in de morgenstond... Maar God zal mijn leven verlossen uit de macht van het dodenrijk, want Hij zal mij opnemen" (Ps 49:16).

"Verzadig ons in de morgenstond met uw goedertierenheid, opdat wij jubelen en ons verheugen al onze dagen" (Ps 90:14).

5. Een opstanding uit de doden zal plaatsvinden in de eindtijd:

"... mijn Losser leeft op het laatst zal Hij op het stof optreden. Nadat mijn huid aldus geschonden is, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen, die ik zelf mij ten goede aanschouwen zal, die mijn eigen ogen zullen zien en niet een vreemde;

mijn nieren in mijn binnenste versmachten van verlangen" (Job 19:25-27).

"Herleven zullen uw doden – ook mijn lijk – opstaan zullen zij. Ontwaak en jubel, u, die woont in het stof! Want uw dauw is een dauw van licht; en de aarde zal aan de schimmen het leven hergeven" (Jes 26:19).

"Velen van hen die slapen in het stof van de aarde, zullen ontwaken, dezen tot eeuwig leven en genen tot versmading, tot eeuwig afgrijzen. En de verstandigen zullen stralen als de glans van het uitspansel, en die velen tot gerechtigheid hebben gebracht als de sterren, voor eeuwig en altijd" (Dan 12:2,3).

6. Gods gave van eeuwig leven, door de opstanding van het lichaam in de eindtijd, zal de voortzetting zijn van de relatie die de gelovige tijdens zijn aardse leven met God gekend heeft:

"Ik stel mij de HERE voortdurend voor ogen; omdat Hij aan mijn rechterhand staat, wankel ik niet. Daarom verheugt zich mijn hart en juicht mijn ziel, zelfs mijn vlees zal in veiligheid wonen; want U geeft mijn ziel niet prijs aan het dodenrijk" (Ps 16:8-10).

"U zult mij leiden door uw raad, en daarna mij in heerlijkheid opnemen. Wie heb ik behalve U in de hemel? Behalve U begeer ik niets op aarde; al zou mijn vlees en mijn hart bezwijken, de rots van mijn hart en mijn erfdeel is God voor eeuwig" (Ps. 73:24-26).

7. De Bijbel geeft twee mogelijkheden: dood en leven, en doet een beroep op de mens zich door gehoorzaamheid en vertrouwen op de HERE Zijn gave van eeuwig leven waardig te tonen:

"Het leven en de dood stel ik u voor, de zegen en de vloek; kies dan het leven, opdat u leeft, u en uw nageslacht, door de HERE, uw God, lief te hebben, naar zijn stem te luisteren en Hem aan te hangen" (Deut 30:19,20).

"Mijn ziel klieft aan het stof, maak mij levend naar uw woord" (Ps 119:25).

"Neig uw oor en kom tot Mij; hoor, opdat uw ziel leve" (Jes 55:3).

"Maar als een goddeloze zich bekeert van zijn goddeloze daden, en naar recht en gerechtigheid handelt, dan zal hij het leven behouden. Immers, hij is tot inzicht gekomen en heeft zich bekeerd van alle overtredingen die hij begaan heeft" (Ezech 18:27,28).

8. Gods belofte aan gelovigen van een eeuwigdurende erfenis houdt ook de belofte van eeuwig leven in:

".. het gehele land, dat u ziet, zal Ik u en uw nageslacht voor altijd geven" (Gen 13:15).

"Ik zal aan u en uw nageslacht het land, waarin u als vreemdeling verblijft, het gehele land Kanaän, tot een altijddurende bezitting geven" (Gen.17 :8).

"Want boosdoeners worden uitgeroeid, maar wie de HERE verwachten, zij zullen het land (de aarde) beërven. Immers nog een korte tijd, en de goddeloze is niet meer; als u let op zijn plaats, dan is hij niet meer; maar de ootmoedigen beërven het land en verlustigen zich in grote vrede ... De rechtvaardigen beërven het land en wonen daarin voor altijd" Ps 37:9-11, 29).

9. Gods gave van eeuwig leven is ook te zien in het beeld van het levensboek:

"Maar nu, vergeef toch hun zonde – en zo niet, delg mij dan uit het boek dat U geschreven hebt" (Ex 32:32).

"Laten zij uit het levensboek worden uitgedelgd, met de rechtvaardigen niet worden opgeschreven" (Ps 69:29).

"Ieder die in Jeruzalem ten leven is opgeschreven" (Jes 4:3).

"De HERE bemerkte het toch en hoorde het en er werd een gedenboek voor zijn aangezicht geschreven, ten goede voor hen die de HERE vrezen en zijn naam in ere houden. Zij zullen Mij ten eigendom zijn, zegt de HERE, op de dag die Ik bereiden zal" (Mal 3:16,17).

B. het Nieuwe Testament

1. Eeuwig leven is de gave die God schenkt op grond van geloof in Zijn Zoon en gehoorzaamheid aan Zijn geboden:

"Wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden, maar wie niet gelooft, zal veroordeeld worden" (Mar 16:16).

"Want also lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe" (Joh 3:16).

"Werk niet om de spijs, die vergaat, maar om de spijs, die blijft tot in het eeuwige leven, dat de Mensenzoon u geven zal" (Joh 6:27).

"Ik ben de opstanding en het leven; wie in Mij gelooft, zal leven, ook al is hij gestorven, en een ieder, die leeft en in Mij gelooft, zal in eeuwigheid niet sterfen" (Joh 11:25,26).

"Want het loon, dat de zonde geeft, is de dood, maar de genade, die God schenkt, is het eeuwige leven in Christus Jezus, onze Here" (Rom 6:23).

"... de wereld gaat voorbij en haar begeren, maar wie de wil van God doet, blijft tot in eeuwigheid" (1 Joh 2:17).

“Wie de Zoon heeft, heeft het leven; wie de Zoon van God niet heeft, heeft het leven niet” (1 Joh 5:12).

2. Dit leven zal gegeven worden bij Christus' wederkomst in heerlijkheid:

“Want de Mensenzoon zal komen in de heerlijkheid van de Vader, met zijn engelen, en dan zal Hij een ieder vergelden naar zijn daden” (Mat 16:27).

“Want evenals in Adam allen sterven, zo zullen ook in Christus allen levend gemaakt worden. Maar ieder in zijn eigen rangorde: Christus als eersteling, vervolgens die van Christus zijn bij zijn komst” (1 Kor 15:22,23).

“Wanneer Christus verschijnt, die ons leven is, zult ook u met Hem verschijnen in heerlijkheid” (Kol 3:4).

“Voorts ligt voor mij gereed de krans van rechtvaardigheid, welke te dien dage de Here, de rechtvaardige rechter, mij zal geven, maar niet alleen mij, maar ook allen, die zijn verschijning hebben liefgehad” (2 Tim 4:8).

“... zo zal ook Christus ... zonder zonde aanschouwd worden door hen, die Hem tot hun heil verwachten” (Heb 9:28).

“... tot een onvergankelijke, onbevleete en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen weggelegd is voor u ... die gereed ligt om geopenbaard te worden in de laatste tijd ... bij de openbaring van Jezus Christus” (1 Pet 1:4-7).

“En wanneer de opperherder verschijnt, zult u de onverwelkelijke krans van heerlijkheid verwerven” (1 Pet 5:4).

“Zie, Ik kom spoedig en mijn loon is bij Mij om een ieder te vergelden, naardat zijn werk is” (Op 22:12).

3. Wanneer Hij terugkomt, zal Christus gestorvenen weer tot leven brengen:

“Verwonder u hierover niet, want de ure komt, dat allen, die in de graven zijn, naar zijn stem zullen horen, en zij zullen uitgaan, wie het goede gedaan hebben, tot de opstanding ten leven, wie het kwade bedreven hebben, tot de opstanding ten oordeel” (Joh 5:28,29).

“En dit is de wil van Hem, die Mij gezonden heeft, dat Ik van alles wat Hij Mij gegeven heeft, niets verloren late gaan, maar het opwekke op de jongste dag” (Joh 6:39,40,44,54).

“... terwijl ik van God hoop, zoals ook dezen zelf het verwachten, dat er een opstanding van rechtvaardigen en onrechtvaardigen zal zijn” (Hand 24:15).

“En indien de Geest van Hem, die Jezus uit de doden heeft opgewekt, in u woont, dan zal Hij, die Christus Jezus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken” (Rom 8:11).

“God heeft niet alleen de Here opgewekt, maar zal ook ons opwekken door zijn kracht” (1 Kor 6:14).

“Maar nu, Christus is opgewekt uit de doden, als eersteling van hen, die ontslapen zijn ... Want evenals in Adam allen sterven, zo zullen ook in Christus allen levend gemaakt worden” (1 Kor 15:20,22).

“Immers, wij weten, dat Hij, die de Here Jezus opgewekt heeft, ook ons met Jezus zal opwekken en met u vóór Zich stellen” (2 Kor 4:14).

“Want de Here zelf zal op een teken, bij het roepen van een aartsengel en bij het geklank van een bazuin van God, neerdalen van de hemel, en zij, die in Christus gestorven zijn, zullen het eerst opstaan” (1 Tes 4:16).

“Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend tot in alle eeuwigheden, en Ik heb de sleutels van de dood en het dodenrijk” (Op 1:18).

“Zalig en heilig is hij, die deel heeft aan de eerste opstanding: over hen heeft de tweede dood geen macht, maar zij zullen priesters van God en van Christus zijn en zij zullen met Hem als koningen heersen, die duizend jaren” (Op 20:6).

4. Gods gave van eeuwig leven zal gegeven worden aan hen die Christus op zijn rechterstoel daarvoor waardig acht:

“Niet een ieder, die tot Mij zegt: Here, Here, zal het Koninkrijk van de hemel binnengaan, maar wie doet de wil van mijn Vader. Velen zullen te dien dage tot Mij zeggen ...” (Mat 7:21,22).

“Maar Ik zeg u: Van elk ijdel woord, dat de mensen zullen spreken, zullen zij reukenschap geven op de dag van het oordeel” (Mat 12:36).

“Wanneer dan de Mensenzoon komt in zijn heerlijkheid en al de engelen met Hem, dan zal Hij plaats nemen op de troon van zijn heerlijkheid. En alle volken zullen vóór Hem verzameld worden, en Hij zal ze van elkaar scheiden ... En dezen zullen heengaan naar de eeuwige straf, maar de rechtvaardigen naar het eeuwige leven” (Mat 25:31,32,46).

“Want zoals de Vader de doden opwekt en doet leven, zo doet de Zoon ook leven, wie Hij wil. Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft het gehele oordeel aan de Zoon gegeven ... En Hij heeft Hem macht gegeven om gericht te houden, omdat Hij de Mensenzoon is” (Joh 5:21, 22,27).

“... hun die, in het goeddoen volhardende, heerlijkheid, eer en onvergankelijkheid zoeken, het eeuwige leven ... Want allen, die zonder wet gezondigd hebben, zullen ook zonder wet verloren gaan; en allen, die onder de wet gezondigd hebben, zullen door de wet geoordeeld worden ... op de dag, dat God het in de mensen verborgene oordeelt volgens mijn evangelie, door Christus Jezus” (Rom 2:7, 12,16).

“Want wij zullen allen gesteld worden voor de rechterstoel van God ... Zo zal dan een ieder van ons voor zichzelf rekenschap geven aan God” (Rom 14:10,12).

“Want wij moeten allen voor de rechterstoel van Christus openbaar worden, opdat een ieder wegdrage wat hij in zijn lichaam verricht heeft, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad” (2 Kor 5:10).

“En zoals het de mensen beschikt is, éénmaal te sterven en daarna het oordeel ...” (Heb 9:27).

5. Aan allen die Christus waardig acht, zal Hij een geestelijk lichaam schenken gelijk aan het zijne:

“Want die Hij tevoren gekend heeft, heeft Hij ook tevoren bestemd tot gelijkvormigheid aan het beeld van zijn Zoon” (Rom 8:29).

“Is er een natuurlijk lichaam, dan bestaat er ook een geestelijk lichaam ... En zoals wij het beeld van de stoffelijke gedragen hebben, zo zullen wij het beeld van de hemelse dragen ... Allen zullen wij niet ontslapen, maar allen zullen wij veranderd worden, in een ondeelbaar ogenblik, bij de laatste bazuin, want de bazuin zal klinken en de doden zullen onvergankelijk opgewekt worden en wij zullen veranderd worden. Want dit vergankelijke moet onvergankelijkheid aandoen en dit sterfelijke moet onsterfelijkheid aandoen” (1 Kor 15:44,51-53).

“Want wij zijn burgers van een rijk in de hemelen, waaruit wij ook de Here Jezus Christus als verlosser verwachten, die ons vernederd lichaam veranderen zal, zodat het aan zijn verheerlijkt lichaam gelijkvormig wordt, naar de kracht, waarmee Hij ook alle dingen Zich kan onderwerpen” (Flp 3:20,21).

“Wij weten, dat, als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem gelijk zullen zijn; want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is” (1 Joh 3:2).

